

Täysistunto

Tiistai 22.1.2019 klo 14.00—16.29

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 16.29.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (14.00—16.00) ja toinen varapuhemies Tuula Haatainen (16.00—16.29).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 317/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jolle maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.01 **Tytti Tuppurainen sd:** Arvoisa herra puhemies! Suomessa siirryttiin vuoden 2016 alusta satovahinkojen korvaamisessa lakiperusteisesta valtion rahoittamasta satovahinkojen korvausjärjestelmästä vakuutus pohjaiseen järjestelmään. Niin sanottu satovahinkolaki kumottiin vuoden 2017 alusta lukien. Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta oli jo aiemmin edellyttänyt yksimielisesti, että maahamme saadaan luotua toimiva vakuutusjärjestelmä, jolla tuottajat voivat vakuuttaa tuotantoaan vaarallisten ja haitallisten kasvintuhoojien aiheuttamien vahinkojen varalta, ja että mahdollisuudet vakuutusmaksuveron välttämiseksi tai palauttamiseksi uudessa korvausjärjestelmässä selvitetään. Asia on tullut nyt erityisen ajankohtaiseksi vuoden 2017 epäedullisista sääolosuhteista maataloudelle aiheutuneiden taloudellisten vahinkojen vuoksi.

On kuitenkin aivan selvää, että viljelijöiden toimintaedellytysten turvaaminen on tässä suhteessa tarpeen pitimmällä tähtäyksellä. Maanviljely on elinkeino, jota tehdään luonnon ehdoilla. Ilmastomuutos vaikuttaa erityisen vahvasti viljelyyn. Voi olla, että muutos tuo uusia mahdollisuuksia ja että maanviljelyn toimintaympäristö on kymmenen tai kahden-

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

kymmenenkin vuoden kuluttua parempi kuin nyt. Varmaa kuitenkin on, että siirtymäkausi on haasteellinen. Haasteet näkyvät nimenomaan kasvinviljelyä uhkaavien tuholaitten ja kasvitautien yleistymisenä ja uusien uhkien ilmestymisenä.

Arvoisa puhemies! Satovahinko- ja kasvintuhoojavakuutusmarkkinat ovat vasta kehityksessä meillä Suomessa. Satovahinkovakuutuksia tarjoaa vain kaksi suomalaista vakuutusyhtiötä, ja peltoalasta on vakuutettuna vain noin 1 prosentti. Kasvintuhoojavahinkojen varalle Suomessa ei ole tällä hetkellä tarjolla vakuutuksia. On selvää, puhemies, että viljelijät tarvitsevat aikaa parantaakseen tietoisuutta siitä, miten vakuutusjärjestelmällä saavutetaan samat tulokset kuin aiemmalla satovahinkokorvausjärjestelmällä. Aikaa tarvitsevat myös vakuutusyhtiöt kehittääkseen oikeanlaisia vakuutus tuotteita kysyntään vastaamaan.

Puhemies! Hallituksen esitys on perusteltu ja tarpeellinen. Kritiikin aiheena on oikeastaan liian hidas herääminen tähän tilanteeseen. Kuten todettua, eduskunnan tahtotila, maaja metsätalousvaliokunnassa valmisteltuna, on ollut selkeä jo pitkään. Yhtä lailla tiedossa olisi pitänyt olla sekä vakuutusmarkkinoitten tilanne että ilmastomuutoksen tuomat haasteet.

Arvoisa puhemies! Kuten tavataan sanoa, parempi kuitenkin myöhään kuin ei milloinkaan. Tämä esitys on kaikkiaan kannatettava, eduskunnan tahdon mukainen ja tosiasiatunnustava.

14.04 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä on yksi osa maatalouden kriisipakettia. Vuonna 2016:han satovahinkokorvauksista siirryttiin tähän vakuutusjärjestelmään, ja vakuutusvero on ollut 24 prosenttia. Ja nyt sitten on saatu ratkaisu, EU-komission hyväksyntä, sille, että tämä määräaikainen verosta luopuminen voidaan toteuttaa vuoteen 2027 asti.

Syksyllä 2017 vakuutus oli vain 1 prosentilla maataloista, ja niin kuin tuossa edellä kuulin, meillä myöskään kasvintuhoojavahinkoihin ei löydy ainakaan vielä toistaiseksi vakuutusturvaa. Ja kun meillä myös suomalaisesta ruuasta ja maataloudesta vastaava ministeri Jari Leppä on täällä paikalla, kysyisin ministeriltä, jos hän ehtii vastata, onko tämä vakuuttaminen noussut tuosta syksystä 2017. Näyttää ainakin siltä, että ongelmat eivät ole helpottaneet. On ollut ensin sateista kesää, sitten poikkeuksellisen kuivaa kesää, ja en tiedä, mitä vielä tämä talvi sitten seuraavalle vuodelle tekee. Onko käyty neuvotteluja siitä, että tämä määräaikainen ratkaisu voitaisiin saada EU:n komission hyväksynnällä pysyväksikin? Se olisi varsin perusteltua. Ja vielä kolmantena kysyisin näistä kasvintuhoojavahinkoihin kohdennetuista vakuutuksista: onko niistä ministerillä mitään kerrottavaa?

14.05 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Syynä satovahinko- ja kasvintuhoojavakuutusten vähäiseen kysyntään Suomessa on osaltaan ollut sovellettava vakuutusmaksuvero korkeine 24 prosentin verokantoinen. Vakuutusten kattavuus on ollut suppea aiemmin voimassa olleeseen lakisääteiseen valtion satovahinkojen korvausjärjestelmään verrattuna. Vakuutusten nojalla vain poikkeuksellisten sääilmiöiden aiheuttamat vahingot ovat voineet tulla korvattaviksi, ja hyvin harvoilla on ollut vakuutus.

Vakuutusmaksuveroa ei ole harmonisoitu Euroopan unionissa. Vakuutusmaksuveroa koskevat ratkaisut ovat siten kansallisia. Jäsenvaltioissa, joissa vakuutusmaksuvero on käytössä, vakuutusmaksuverojärjestelmät eroavat toisistaan niille asetettujen tavoitteiden sekä veropohjan ja verokantojen osalta.

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

On erinomainen asia, että meillä nyt satovahinko- ja kasvintuhoojavakuutuksilta poistetaan tämä vakuutusmaksuvero. Vakuutusmaksuverosta vapauttamisen tulee tietenkin alentaa vastaavasti vakuutusmaksua. Tämä tulee varmistaa vakuutusmaksujen seurannalla. Vakuutusmaksuveron poistamisen ohella vakuutusmaksuja voi laskea kysynnän kasvusta johtuva vakuutuksenottajien määrän kasvu.

Eräs asia, johon haluan painokkaasti kiinnittää huomiota, on se, että kotieläinten ryhmäeläintautivakuutukset eivät nyt tule vakuutusmaksuverosta vapauttamisen piiriin. Kotieläintuottajat torjuvat salmonellaa ja tekevät ilmaista kansanterveystyötä. Ruotsissa valtio maksaa 60—70 prosenttia salmonellasaneerauksista. Meillä kotieläinlääkitys maksaa saneraukset itse vakuutusten kautta sekä maksaa vielä vakuutusmaksuveron. Asialla ovat tässä aktiiviset tuottajat, päätoimiset viljelijät. Tämä kotieläinten ryhmäeläintautivakuutusten vakuutusmaksuvero olisi poistettava. Jos asian valmistelusta vastannut valtiovarainministeri Orpo olisi täällä paikalla, niin kysyisin häneltä näistä kotieläinten ryhmäeläintautivakuutuksista, mutta nyt kysyn ministeri Lepältä, joka on paikalla.

14.08 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Heti ensimmäiseksi totean, että me perussuomalaiset kannatamme tätä hallituksen esitystä. Se on hyvä ja perusteltu esitys. [Markku Rossi: Merkitään pöytäkirjaan!] —Tämä varmasti merkitään pöytäkirjaan, koska se on tässä heti puheenvuoroni alussa.

Tasan viikko sitten täällä käytiin keskustelu maataloudesta, hyvin laaja ja pitkä. Käytin silloin muutaman puheenvuoron ja kävin läpi viimeisen 25 vuoden aikana maataloutta kohdanneen katastrofaalisen kehityksen, kun vuosi vuodelta on viljelijöitä ahdistettu. Sitteen vielä lopuksi oli nämä kaksi huonoa satovuotta — voidaan puhua katovuosista — 17 ja 18, jotka ajoivat viljelijöistä suuren osan suoranaiseen kriisiin, taloudelliseen kriisiin ja monet myös henkiseen ja muuhun kriisiin. Tilanne on siis vakava, ja siihen tarvitaan päteviä lääkkeitä. Viikko sitten käsittelyssä oli, niin kuin edustaja Vähämäki taisi sanoa, ”viljelijöiden pikavippien” valtioneuvoston päätös — hyvä asia, jota tarvitaan, että he selviävät kevästä, että he pääsevät kylvämään ja sitä kautta myös niittämään ja hoitamaan meille elintarvikkeita. Mutta se esitys oli vain näitten vakavien ongelmien lykkäystä uudella velalla, jonka sitten valtio takaa.

Nyt olemme toisessa osassa — tai en tiedä, kuinka monta osaa näitä on ja onko jo aikaisemmin ollut joku, mitä en ole tullut noteeranneeksi — ja nyt hallitus esittää, että satovahinko- ja kasvintuhoojavakuutusten valtiolle perittävä vakuutusmaksuvero poistettaisiin määräajaksi, vuoteen 2027 asti. Ei siis pysyvästi vaan määräajaksi, ja syy on tietysti se, että meillä ei ole päätösvaltaa vaan me olemme EU:n yhteisen maatalouspolitiikan täydellisesti sitomia, ja tämäkin pieni päätös on pitänyt hyväksyttää Brysselin byrokraateilla, joiden hampaissa viljelijämme muutoinkin ovat mutta on siis myös eduskunta. Tämä on sinänsä surullista.

Arvoisa puhemies! Kun ensin luin tätä esitystä taloudellisten vaikutusten kohdalta, niin pysähdyin tähän, kun täällä sanotaan, että verotuoton menetys olisi nykytasolla arviolta alle 100 000 euroa vuodessa. Todellako vajaa 100 000 euroa on se summa, miltä pohjalta me tätä käsittelemme? Jos kaikki 50 000 viljelijää saisivat saman osuuden tuosta 100 000 eurosta, se olisi 2 euroa per tila — valtava summa. Mutta ihan näin asia ei tietenkään ole. Täällä todetaan, että ehkä näitä vakuutuksia otetaan noin 10 500, ja toisaalta todetaan vähän pitemmälle lukien, että todennäköisesti satovahinkovakuutusten verovapauden vaikutus valtion verotuottoon olisi enintään 1—2 miljoonaa euroa vuodessa. Eli ei va-

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

jaa 100 000 vaan ehkä miljoonan verran, ja sillä laskelmalla taas, jos katsotaan, että kaikilla tiloilla olisi tämä vakuutus ja kaikki sitten saisivat tämän alennuksen, jokainen tila saisi 100—200 euroa. Ei silläkään montaa hehtaaria viljellä niin sanotusti. Mutta kun laskentapohja on se, että niitä olisi noin 10 500, silloin tietysti summa on 500:sta 1 000 euroon per tila.

Tämänkokoisilla asioilla me hoidamme maatalouden syvää kriisiä tänä päivänä. [Leena Meri: Nippeleillä!] Se on vakava asia. Sekä viikko sitten että nyt tällaisilla nippeleillä todellakin. Perussuomalaisilla on vaihtoehto: Me esitimme syksyn budjettikäsittelyn yhteydessä — ja uudistan sen tässä — että kaupalta ja teollisuudelta molemmilta otetaan siivu lain avulla. Bryssel tietysti vastustaa, mutta tehdään niin kuin muutkin maat. Otetaan sieltä ja turvataan viljelijöille sekä tuotantokustannukset että heidän ansaitsemansa kohtuullinen palkka, niin saadaan mentyä eteenpäin ja turvattua omavaraisuus, huoltovarmuus, maatielojen jatkuvuus ja puhdas kotimainen ruoka suomalaisille.

Tämä on perussuomalaisten linja, jonka haluan tässä kertoa. Että tältä pohjalta jos edetään. Toivon, että ministeri vastaa, onko tämä mahdollista ja onko hän halukas edes yrittämään tällaista pysyvää mallia eikä vain näillä tilapäisillä ratkaisuilla yritä viedä tätä asiaa eteenpäin.

14.14 Antti Kurvinen kesk: Herra puhemies! Meillä on nyt täällä lähetekeskustelussa tämä erittäin hyvä lakiesitys liittyen maatalouden — käyttäisinkö tämmöistä kansanomaisista nimeä, en sitä koko litaniaa toista — katovakuutusten veron huojentamiseen ja poistamiseen. Tällähän tavoitellaan sitä, että syntyisi enemmän sellaisia vakuutuksia, jotka sitten todella turvaisivat katovuosilta viljelijöitä ja tiloja. Taustalla tässä tietysti on viime vuoden erittäin karmea kuivuustilanne, tai oikeastaan kahden vuoden tilanne. Meillähän on ollut kaksi poikkeuksellista satokautta, kaksi vaikeaa kesää maataloudella. Ensin oli kesä 17 erittäin märkä ja satoi koko ajan, ja sitten viime kesänä ei satanut juuri ollenkaan. Voi sanoa muutenkin, että suomalaisella maataloudella alkaa olla se tilanne, että melkeinpä kohta on ollut Ison kirjan seitsemän laihaa vuotta, melkein kaikki vitsaukset Venäjän-pakotteista alkaen ovat maataloutta kohdanneet.

Puhemies! Tämä on erittäin hyvä esitys, ja toivon, että eduskunta kiirehtii tämän käsittelyä vielä tässä vaalikauden viimeisenä keväänä. Haluankin tässä yhteydessä myös kiittää siitä, että hallitus on näinä seitsemänä laihaa vuonna kyllä yrittänyt käyttää kaikki ne keinot, mitä kansallisesti voimme tehdä, kun olemme Euroopan unionin jäsen, melkeinpä kaikki keinot on yritetty käyttää, ja siitä lämmin kiitos Sipilän hallitukselle. Erityisesti haluan kiittää maatalousministeri Jari Leppää. Juuri tapasin oman alueeni eteläpohjalaisia viljelijöitä, ja he kyllä totesivat, että ministerillä on pitkää aikaa vaikeasta tilanteesta huolimatta pääosin viljelijöiden luottamus.

Arvoisa puhemies! Loppuun sanoisin sen, että toivoisin, että satovahinko- ja katovakuutusjärjestelmää voitaisiin kehittää vähän tällaiseksi liikennevakuutuksen tyypiseksi järjestelmäksi, pakolliseksi lakisääteiseksi vakuutukseksi, jonka osittain rahoittaisi julkinen valta, valtio, ja osittain sitten vaikka viljelijät itse, ja syntyisi tällainen turvallinen järjestelmä erilaisiin katotilanteisiin, jotka valitettavasti ilmastonmuutoksen myötä meitä jatkossa ehkäpä vieläkin enemmän kohtaavat.

14.16 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kurvinen nyt kuitenkin maalaili aika hienoa kuvaa siitä, mitä keskusta pääministeripuolueena on anta-

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

nut meidän maataloudelle tapahtua. Ne kauniit puheet eivät varmasti siellä ruokapöydissä ja velkojen keskellä auta.

Edustaja Kankaanniemi piti ansiokkaan puheenvuoron siitä, mitä esimerkiksi perussuomalaiset ovat esittäneet. Siellä on paljon ongelmia vielä jaksamisen kanssa, lomituksessa, heidän tukemisessaan, henkisessä jaksamisessa. Muutama viikko sitten luimme uutisista, että esimerkiksi luomutilallisten kaikki tukirahat ovat loppu, eli kyllä siellä olisi mahdollisuuksia tehdä.

Tämä oli nyt kauhean kaunis puhe kuulijoille, mutta konkreettisia toimenpiteitä vaaditaan, ja tässä on hyvä miettiä, kun on vaalit välissä ja taas ensi kesä tulossa, tarjoillaanko vain kauniita sanoja maanviljelijöille, jotka kuitenkin huolehtivat meidän ruuasta ja huoltovarmuudesta. Nyt konkretiaa eikä kauniita puheita. [Markku Rossi: Mitä tehdään Venäjä-pakotteille?]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Palataan puhujalistaan. — Eipä palatakaan, vaan annetaan vastauspuheenvuoro edustaja Karille.

14.17 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Meren puheenvuorosta innoittuneena tulin muistelevaan vanhoja, menneitä vuosia, jolloin perussuomalaiset itse olivat hallituksessa, kun meillä oli traktorimarssit täällä Helsingissä. Aina kun aletaan arvostelemaan vaikkapa nyt entistä hallituskumppania ja sen tekoja, niin on hyvä muistaa, hallituksessa olleet perussuomalaiset, myös teidän oma roolinne suomalaisen maatalouden tukemisessa ja kehittämisessä. Vaalit lähestyvät, ja se löytyy myös meidän edustajien puheista.

Itse olen sinänsä ehkä epätyypillisesti sosiaalidemokraattina maatalouden puolesta puhunut aikaisemmin, ja jos joissain asioissa meidän pitäisi pystyä varmistamaan parlamentaarinen yhteys, se liittyy meidän huoltovarmuuteen ja huoltovarmuuden osalta esimerkiksi kotimaiseen ruuantuotantoon. [Markku Rossi: Oikein!] Jotain siementä seuraavalle kaudelle haluaisin ehkä tässä yhteydessä jo jättää. Otetaan maataloudesta koppi yli puoluerajojen seuraavalla kaudella. Jätetään tällainen ikään kuin jälkikäteisviisastelu sivuun [Puhemies koputtaa] ja tartutaan todellisiin ongelmiin.

14.18 Pertti Hakanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täytyy heti korjata sellainen pieni epäkohta, että kun edustaja Meri toi esille sitä, että viljelijöiltä, luomutiloilta, ovat myöskin luomurahat loppu, niin uusien luomusopimuksien rahoitukseen ei löydy rahoitusta ensi vuodelle. [Leena Meri: Juuri näin!] Niille luomutiloille, joiden sopimukset ovat voimassa, maksetaan luomutuet kyllä sopimuksen mukaan.

Tämä koko vakuutusmaksun veron väliaikainen muuttaminen on kyllä sellainen asia, että tämä on väliaikainen — keskusta olisi halunnut tästä väistämättä pysyvän ratkaisun, ja myöskin olisi haluttu vahvasti mukaan kotieläintilojen tautiperäisten vakuutusmaksujen verojen poistaminen. Elikkä se oli meidän keskustalaisten lähtökohta, ja tällä esityksellä mennään, mikä nyt meillä täällä salissa on käsittelyssä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä keskustelun avannut edustaja Kurvinen, vastauspuheenvuoro.

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

14.19 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Oli oikein mukava kuunnella tuota edustaja Karin puheenvuoroa. Juuri näin meidän pitää toimia, että löydetään semmoinen kansallinen yksimielisyys siitä, millä tavalla suomalainen ruoka turvataan kuluttajien pöytään.

Edustaja Merelle vähän ihmettelen sitä, miksi te ette tuoneet ideoitanne esille silloin, kun olimme samassa hallituksessa. Teimme me kyllä hyvää työtä perussuomalaisien kanssa, muun muassa kriisipaketin yhdessä MTK:n toiveiden mukaan ja tuottajakentän toiveiden mukaan. Kriisipaketti tuotiin traktorimarssin jälkeen ja yhdessä silloin töitä tehtiin. [Leena Meri pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies! Haluan kuitenkin tässä ottaa esille sen, että kyllä me tarvitsemme jatkossa tähän meidän ruokaketjuumme reilumpia pelisääntöjä. Haluan kiittää maatalousministeri Leppää siitä, että hän on tuonut elintarvikemarkkinavaltuutetun viran ja muutenkin tällaisen mahdollisuuden valvoa enemmän kaupan ja teollisuuden käytäntöjä tuottajien osalta, mutta ensi vaalikaudella minusta täytyy vielä kilpailulakikin käydä läpi, että onko siellä vielä joitakin sellaisia epäterveitä tapoja ja jotakin kiskonnan tapaista tyyliä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä kaksi vastauspuheenvuoroa, ja sitten jos vielä keskustelun avaajalla on siihen sanottavaa, niin ehkä myös hänelle.

14.21 **Hanna Halmeenpää vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti tästä keskustelusta kuultaa läpi, ainakin rivien väleistä jos ei riveiltäkin, se, että lienee selvää, että tässä tilanteessa meidän on keksittävä keinoja vastata akuuttiin maksuvalmiusongelmaan ja talousvaikeuksiin, joita maatalouden tuottajat ovat kohdanneet jo kahtena vuonna peräkkäin ja lähivuosina tihenevässä tahdissa.

Yhtä selvää on se, että meillä lienee yhteinen ymmärrys siitä, että strategisesti tärkeää on miettiä kestäviä pitkän linjan uudistusratkaisuja. Ei voida mennä aina vain hätätilaratkaisujen kautta hetkestä toiseen, lainaa lainan päälle, vakuuksia vakuuksien päälle, vaan me tarvitsemme maatalouspolitiikan kokonaisuudistuksen, tukijärjestelmän kokonaisuudistuksen, jotta maatilatalouden kannattavuus ja kestävyys pitkällä aikavälillä tulee kantavalle pohjalle.

14.22 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Tuossa äskeisessä puheenvuorossa tuotiin esille, kuten aikaisemmissakin puheenvuoroissa, että pitäisi olla ratkaisuja. Edustaja Kankaanniemi esitti ratkaisun. Muilta kuulin lähinnä sitä, että meidän pitää yhdessä etsiä ratkaisuja, mutta niitä ratkaisuja en kuullut.

Minusta on aika mielenkiintoista, että sosiaalidemokraatit hyökkäävät perussuomalaisien ajatuksia vastaan, koska jos te olette yhteistyön hengessä liikkeellä, niin olisi edustaja Karikin voinut käyttää tämän puheenvuoronsa kertoakseen, mitä mieltä hän on tästä meidän pitkän linjan ratkaisustamme. Ja kuten edustaja Kankaanniemi toi esille, niin kun nämä ratkaisevat vuodet ja pahimmat vuodet olivat, meidän oli heitetty jo silloin hallituksesta ulos, ja taannehtivastihan, kahden vuoden taakse, meidän on hirveän vaikea tehdä mitään esityksiä. Nythän ihmiset katsovat tulevaisuuteen, ja pitäisi ensi kesäksi olla ratkaisuja. Me esitimme ratkaisuja. Mitä mieltä te olette näistä ratkaisuista meidän haukkumisen sijaan?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

14.23 Lasse Hautala kesk: Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin Suomessa siirryttiin vuoden 2016 alusta satovahinkojen korvaamisessa lakiperusteiseen vakuutus pohjaiseen järjestelmään. Se johtui siitä, että edellinen hallitus lakkautti meiltä satovahinkolainsäädännön. Päätös tästä hallituksen esityksestä poistaa vakuutusmaksuvero tehtiin hallituksessa elokuussa 2018. Harmillista on se, että se ulottuu nyt tästä vuodesta vuoteen 2027 saakka.

Ensinnäkin, tilakohtaisestihan tällä ei nyt mahdottoman suuriin — vaikka prosentti on 24, mutta noin euromääräisesti — etuihin päästä. Sen johdosta olisikin äärimmäisen tärkeää, että meillä mietittäisiin pitkän ajan ratkaisuja näissä satovahinko- ja kasvitautiasioissa. Sen osalta esittäisin ministerille siellä ministeriössä harkittavaksi satovahinkorahaston perustamista. Jos meillä on noin 2 miljoonaa peltihehtaaria maata ja jos viljelijät maksaisivat rahastoon esimerkiksi 5 euroa hehtaarilta ja valtio maksaisi toisen 5 euroa hehtaarilta, niin meille muodostuisi vuosittain noin 20 miljoonan euron rahasto, ja jos esimerkiksi meillä merkittäviä satovahinkoja tapahtuu viiden vuoden välein, niin meillä olisi noin 100 miljoonan euron satovahinkorahasto käytettävissä. Joissakin Euroopan unionin maissa on tällainen rahastomalli käytettävissä, ja sen johdosta uskon, että myöskin EU:n suunnalla olisi mahdollisuutta tämän hyväksymiseen.

Tähän satovahinkovakuutukseen liittyy myöskin sitten sellainen ongelma, että nämä alueelliset ja myöskin tuotantosuuntiin liittyvät ja satokausittaiset vaihtelut tuovat varsin suuria haasteita vakuutustuotteiden suunnitteluun ja myöskin hinnoitteluun. Aina joudutaan pohtimaan sitä, katsooko vakuutusyhtiö sitten sen korvausvelvollisuutensa tietyissä vahinkotapauksissa, ja niistä varmaan tullaan vuosien varrella käymään keskusteluja.

Se keskustelu, kun täällä aikaisemmin puhuttiin näistä maatalouden yleisistä tilanteista — on tietysti muistettava, että me olemme maatalouspolitiikan osalta yhteisö toimialan sisällä ja Venäjän vastapakotteet aiheuttivat ison Länsi-Eurooppaa koskevan markkinahäiriön, joka vaikutti sitten tuotteiden hintaan, ja sitten kun meille osuivat myöskin nämä kaksi pahaa satovahinkovuotta, niin ne ovat edesauttaneet sitä, että viljelijöiden tulotaso on poikkeuksellisen alhainen. Meidän on mietittävä kaikkia moninaisia keinoja, millä pysymme viljelijöiden toimeentuloa parantamaan tulevaisuudessa.

14.26 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Voisiko sanoa, että nyt jos koskaan punamultaa pukkaa. Tässä on hyvä ehdotus, jota pitää erityisesti jalostaa. Ja olisi toivottavaa, että on se hallitus sitten minkä värinen hyvänsä, niin tämä asia otettaisiin huomioon. Jos me haluamme pitää omavaraisuudesta ja huoltovarmuudesta kiinni, niin meidän pitää ottaa tästä koppi.

Tänään valiokunnan kuulemisessa olimme mukana: EU antaa meille mahdollisuuden palata siihen vanhaan satovahinkokorvausjärjestelmään. Sille ei ole estettä. Ja tämä olisi se puolitie siihen ja edellyttäisi, että toimintakykyisillä tiloilla olisi mahdollisuus siihen, niin että ne tilat, jotka todellakin ovat sen avun tarpeessa, saisivat sitä. Nykyinen järjestelmä ei kohdennu juuri niille tiloille, joissa se vahinko on.

14.27 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan oikein, että nyt maatalouden kulurakennetta pienennetään, ja tämä on yksi tapa pienentää maatalouden kulurakennetta.

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

Kuten monta kertaa aikaisemminkin olen todennut, yksi suomalaisen maataloustuotannon ongelmista on se, että kun hinnat määräytyvät kansainvälisesti, niin meidän kulurakenne on kotimainen, ja tämä on se ongelma. Jotakin tälle täytyy tehdä.

Kyllähän eduskuntakin on nyt ollut auttamassa Suomen ruokavientiä. Me kävimme valtiokunnan kanssa viime viikolla Grüne Wochella. Se oli valtava menestys. Siellä oli suomalaiset tuottajajärjestöt, ministeriö mukana rahoittamassa tätä. Se on se yksi tie, millä ruokavientiä edistetään.

Jos me nyt katsomme tätä tänä päivänä: Helsingin Sanomissa oli juuri artikkeli, että Suomen ruokavienti on 1,6 miljardia, Ruotsissa se on 5 miljardia ja Tanskassa 16 miljardia. Käsittääkseni Tanska ei ole niin iso valtio, että sen viennin pitäisi olla 16 miljardia. Eli tässä on nyt meillä ne avaimet. Määrätietoinen panostus vientiin, tuotekehitykseen, ja sitä kautta avataan uusia markkinoita.

14.28 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu tämän vakuutusmaksuveron poistamisen yhteydessä on onneksi myöskin laajentunut laajemmin koko vakuutusjärjestelmään, ja minusta on tärkeää, että tässä annetaan jonkun verran eväitä nyt sen pohdiskeluun, että miten tulevaisuudessa. Eihän voi olla niin, että kun ilmasto-olosuhteet muuttuvat yhä epävarmemmiksi, niin meillä nimenomaan se viljelijäparaka on se, joka joutuu tämän koko asian kantamaan ja ottamaan riskin kontollensa. Kyllä meidän täytyy kehittää sellainen järjestelmä, jossa vastuunkantajina ovat paitsi totta kai se viljelijä itse omalla osuudellaan myöskin sitten valtio ja — näkisin — elintarvikeketju kokonaisuudessaan. Elikkä meillä olisi myöskin kaupalla ja myöskin elintarvikeketjulla oma osuutensa, joka laitettaisiin tällaiseen vakuutusrahastoon, josta sitten voitaisiin näitä satovahinkokorvauksia maksaa.

Sinällänsä on tärkeää, että vakuutusmaksuvero nyten väliaikaisesti poistuu. Olisi hienoa, jos tämä voisi olla tällainen lopullinen poistaminen, mutta hyvä, että tästä on päästy eteenpäin. Tämä on oikea alku sille pohdiskelulle, [Puhemies koputtaa] mitä vakuutusjärjestelmälle kaiken kaikkiaan pitäisi tehdä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Viljanen seisoi äsken pitkän aikaa, jäi epäselväksi, pyysikö hän silloin vastauspuheenvuoron. No, näköjään pyysi. — Edustaja Viljanen, teidän vastauspuheenvuoronne.

14.29 Eerikki Viljanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä sinänsä hyvässä keskustelussa on käsitelty kahta hieman erillistä asiaa. Edustaja Kankaanniemi ja edustaja Meri ottivat kantaa maatalouden pitkän aikavälin kannattavuuteen. Käsittelyssä oleva asia osaltaan vastaa mahdollisesti syntyvien vahinkojen korvaamismekanismeihin ja siihen, että niitä saataisiin nykyistä kattavammin viljelijöitten ulottuville ja käyttöön.

Näissä molemmissa asioissa keskeinen ongelma on kuitenkin sama. Se suurin ongelma on se, mihin edustaja Eestilä äsken viittasi, elikkä alhaiset tuottajahinnat. Tällä hetkellä kansainvälisesti määritellyt tuottajahinnat ovat ikävä kyllä niin alhaisia, että niiden toimiva vakuuttaminen on niin ohutta, kuten edustaja Tuppurainen keskustelun alussa kuvasi, että vain kaksi vakuutustoimijaa tarjoaa vakuutustuotteita satovahingon vakuuttamisen varalta ja vain noin prosentti pinta-alasta on vakuutettu. Keskeinen ongelma on sama: meidän pitää saada tuottajahinnat vahvistumaan, mikä on oikein ja osuvin [Puhemies koputtaa] ja tehokkain keino myös maatalouden kannattavuuden parantamiselle.

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

14.30 **Mats Löfström r:** Ärade herr talman! Förslaget är bra. År 2016 övergick vi från ett lagbaserat system, där staten finansierade ersättningar för skördeskador, till ett försäkringsbaserat system.

Jordbrukare upplever i dag att försäkringsskyddet är begränsat och att de är utsatta för en betydligt större ekonomisk risk jämfört med läget innan de statliga ersättningarna upphörde. Jord- och skogsbruksutskottet har i tidigare betänkanden ansett att Finland snabbt måste upprätta ett försäkringssystem som fungerar i praktiken, och som gör det möjligt för producenterna att försäkra sin produktion mot skador orsakade av skadegörare och ogynnsamma väderförhållanden, som vi inte minst såg senaste sommar.

Det är därför mycket bra att regeringen nu föreslår att försäkringar mot skördeskador och växtskadegörare ska befrias från skatt fram till år 2027. Nu är det ändå mycket viktigt att försäkringssystemet börjar fungera i praktiken. Jordbrukare har rapporterat att de inte har hunnit få erfarenhet av systemet och att försäkringsbolagen inte har produkter som tillräckligt väl motsvarar jordbrukarnas behov. Dessa problem löses inte enbart med förslagen i denna proposition.

EU:s gruppundantagsförordning för jord- och skogsbruket tillåter understöd på maximalt 65 procent av kostnaderna för dessa försäkringspremier. Det skulle vara skäl att utnyttja hela den stödmöjligheten som EU:s gruppundantagsförordning ger oss. Ett maximalt stöd under denna begränsade period skulle skapa en större efterfrågan på dessa försäkringar. Detta skulle leda till att det skapas försäkringsprodukter som bättre motsvarar de finländska odlarnas behov och hjälper landsbygdsektorn i vårt land.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 14.34.

Keskustelua jatkettiin kello 16.21.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 2 käsittelyä.

16.21 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä pieni mutta ei missään nimessä vähäpätöinen lakiesitys on todella tärkeä, kun maatalouden kannattavuuden me kaikki tiedämme, mikä se on. Tämä vakuutusmaksuveron poistaminen määrääjäksi on pieni mutta oikeasuuntainen liike siihen suuntaan, että saadaan tiloille hieman pienempää maksurasitusta jatkossa. Aivan hyvä esitys sinänsä.

Me kaikki sen tiedämme, että tällaisilla pienillä lakiesityksillä ei itse ongelmaa ratkaista. Tämä on vain hyvin hyvin lievä ensiapu. Mutta toivoa sopii, arvoisa rouva puhemies, että Suomessa päästäisiin vihdoinkin ja viimein siihen tilanteeseen, että maanviljelijä saisi omasta työstään, siitä tuotteesta, minkä hän markkinoille toimittaa, erittäin puhtaan, erit-

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

täin terveellisen elintarvikkeen raaka-aineen, asianmukaisen markkinahinnan, koska me emme tässä asiassa pysty kovin paljon muuta tekemään kuin säätämään lait sellaiseen asentoon, että maatilojen kannattavuus paranee sen maatilan tuottaman tuotteen kaupan kautta, että maanviljelijä saa tuotteestaan oikeudenmukaisen hinnan.

Tämän jatkuvan halpuuttamisen, joka on toteutettu vain pelkästään maanviljelijöiden kustannuksella, soisi kyllä loppuvan. Olen jo monessa puheenvuorossa aikaisempina viikoina ja kuukausina sanonut, että tämän ruuan halpuuttamisen seurauksena, kun maatilat on ajettu suurin piirtein nälkäkuurille, valtava määrä tiloja on lopettanut ja vauhti tuntuu koko ajan kiihtyvän. Toivoisin, arvoisa puhemies, että joku näistä isoista keskusliikkeistä pikkuhiljaa havahtuisi ja alettaisiin menemään siihen menettelyyn vapaaehtoiselta pohjalta, että markkinataloudessa myös viljelijä saisi oikeudenmukaisen osan siitä koko tuotteen arvosta, mikä kuluttajan pöytään tulee.

Toinen samaan asiaan kuuluva toive on tietenkin se, että me suomalaiset voimme sen parannuksen omalta osaltamme tehdä jo tänä päivänä, vaikka menemällä ruokakauppaan ostamaan sieltä vain ja ainoastaan tätä puhtainta, suomalaista ruokaa, mitä tarjolla on. Tuontielintarvikkeisiin, kuten tiedämme, liittyy aina tietyt tautiriskit ja myös erilaiset lisäaineet, joista meillä ei valitettavasti tarkkaa tietoa ole, esimerkiksi erilaiset taudinaiheuttajat, jotka sieltä voivat Suomeen levitä. Salmonella esimerkiksi, kaikkien tietämä, on hyvin vaarallinen asia, kun kohdalle sattuu.

Hyvä lakiesitys on tämä, se on kannatettava, ja se pitää hyväksyä mahdollisimman äkkiä.

Toinen asia: Tämä maatalouden kannattavuuskriisi on aivan yhtä akuutti. Tämäkin pitäisi saada järjestykseen jollakin keinoin, että maanviljelijäkin pystyisi tässä maassa elämään.

16.24 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Ensimmäisessä keskustelussa en saanut vastauspuheenvuoroa edustaja Meren kommenttien jälkeen ja maltoin jäädä istumaan tänne iltaan myöhempään, että pääsen puheenvuoron käyttämään.

Mutta ennen sitä kommenttia haluan kyllä vielä tuosta edustaja Hautalan aikaisemmin käyttämästä puheenvuorosta sanoa sen, että ajattelen kyllä monissa asioissa hyvin samalla tavalla — että olisi mielekästä etsiä joku puskuri kotimaisen satovahingon, viljelijän ahdingon hoitamiseksi. Edustaja Hautala silloin esitti, että tämän eurooppalaisen vahinkojärjestelmän lisäksi olisi joku kotimainen keino vaikuttaa, mitä pidän ihan tarkastelemisen arvoisena, miettimisen arvoisena. Puhuin aikaisemmin tästä kotimaisen ruuantuotannon tärkeydestä ja myös tästä huoltovarmuusnäkökulmasta, joka tähän kotimaisuuteen liittyy: asioita, jotka varmasti sietävät tarkemman pohdinnan.

Mutta tähän edustaja Meren kommenttiin. Hän taisi jotenkin sanoa niin, että olisin arvostellut hänen puheenvuoronsa sisältöä. Siitä ei luonnollisesti ollut kyse. Ei minulla ole mitään hinkua alkaa korjaamaan perussuomalaisten vääriä puheita. Mutta lähinnä kysyn sen mielekkyyden perään, että kuinka mielekästä on kahden ja puolen vuoden hallitustai-paleen jälkeen kaataa kaikki synnit vielä hallituksessa olevien puolueiden niskaan, varsinkin kun niistä synneistä suurin osa on itsensä tekemiä.

16.25 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Itse maatalousalan koulutuksen käyneenä henkilönä ja sillä sektorilla myöskin töitä hyvin paljon tehneenä olen miettinyt osaltani hyvin paljon, mitkä ovat ne toimenpiteet, millä me saisimme autettua nytten koti-

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

maista, suomalaista, maataloutta. Pieniähän ne asiat ovat, mitä tälläkin vaalikaudella on saatu tehtyä tämän asian eteen, niin kuin tämä vakuutusmaksuasiakin. Tämä on pieni mutta tärkeä palanen. Pienistä pisaroista se valtaamerikin täytyyypi aikoinaan. Eli tekoja, toimintoja me tarvitsemme, kiitos tästä esityksestä.

Mutta sitten, mitkä ovat ne konkreettiset asiat? Tässäkin on tänä päivänä keskustelussa puhuttu, että tarvitaan konkreettisia esityksiä, konkreettisia toimenpiteitä, mutta kun meillä ei ole ollut tässä tilanteessa parempia eväitä esittää, niin lähdemme siitä, että me joka ikinen yksilönä pystymme vaikuttamaan tässä todella paljon. Eli ne ovat ne omat henkilökohdalliset päivittäiset valintamme: se, että me ostaisimme kotimaista ruokaa, käyttäisimme kotimaisia raaka-aineita kaikissa tilanteissa.

Eduskunnan ruokalassa marraskuussa järkytyin. Siellä oli tarjolla riistabolognesea. Kysyin siinä, että mistä tämä on tehty. No, siinä sitten henkilökunta sanoi, että ”joo, tämä on tehty uusiseelantilaisesta saksanhirvestä”. Eli meille on luvattu, että me syömme täällä kotimaista lihaa, mutta sitten kuitenkin meillä on täällä tarhattua, ulkomaista, kaukaa tuotua lihaa, josta on ihmisellä mielikuva, että kyse olisi kotimaisesta ruuasta — ei todellakaan, uusiseelantilainen riistakäristys. Minulta kysyi kollega siinä, että no, mitä tällä asialla on väliä. Minä sanoin, että sillä on todella paljon väliä: käristys mielletään yleensä poronkäristykseksi, riistan kohdalla mielletään, että kyse on kotimaisesta hirvestä, mutta olikin kyse siis todellakin uusiseelantilaisesta, muualta tuodusta, lihasta. Olemmeko me täällä eduskunnassakin esimerkkeinä sille, että me emme käytä kotimaista ruokaa? Kyseisestä riistabologneseesta olisi varmasti tullut aivan todella hyvä ruoka esimerkiksi naudanlihasta. Suomessa on paljon hyvää naudanlihaa — olisi sitä käytetty. Ollaan rehellisiä itsellemme ja käytetään kotimaisia hyviä ruokia ja raaka-aineita.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan, jolle maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava lausunto.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 304 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 318/2018 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle Tuomioistuinvirastoa koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 136/2018 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 13/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

Keskustelu

14.35 **Eva Biaudet r:** Arvoisa puhemies! Haluaisin, koska lakivaliokunnan puheenjohtaja ei ole paikalla, vain kiinnittää edustajien huomion siihen, että lakivaliokunta on käsitellyt tätä erittäin tärkeätä hallituksen esitystä ja lakiehdotusta, jossa perustetaan Tuomioistuinvirasto, jota kauan on kaivattu. Kuitenkin lakivaliokunta on käsittelyssään muuttanut hallituksen esitystä tietyin osin ja muun muassa vahvistanut tämän viraston itsenäisyyttä ja mahdollisuuksia esimerkiksi itse päättää virkojen perustamisesta ja niin edelleen. Käytännössä olemme antaneet ehkä hiukan enemmän aikaa, että se muutos olisi hallittua. Olemme myöskin poikenneet tämän Tuomioistuinviraston — onko se nyt pääjohtajan, minä en muista suomeksi, ”verkets chef” ruotsiksi — pätevyyssehdosta siten, että niitä ei niin tarkasti välttämättä sidota vain oikeustieteelliseen tutkintoon, koska nimenomaan kysymyksessä on ennen kaikkea hallintotehtävä. Olemme myöskin erittäin huolissamme Tuomioistuinlaitoksen voimavaroista. Näistä eri syistä olemme sitten lisänneet tänne kaksi pontta, joissa veloitetaan raportoimaan ja seuraamaan nimenomaan itsenäisyyttä, voimavaroja ja niin edelleen ja raportoimaan myöskin koko tuomarikoulutuksen toimivuudesta eduskunnan lakivaliokunnalle. — Kiitoksia.

14.37 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! On hyvä, että lakivaliokunta on käynyt perusteellisesti läpi tämän esityksen Tuomioistuinviraston perustamisesta, ja nämä lakivaliokunnan antamat yksimieliset ponnet on myöskin tärkeä huomioda sitten jatkossa.

Kuitenkin siinä yhteydessä, kun tästä asiasta käytiin lähetekeskustelua, ja jo aiemminkin, on nostettu esille huoli siitä, että hallituksen tekemä käräjäoikeusverkoston alasajo tapahtui ennen kuin Tuomioistuinviraston perustaminen oli saatettu voimaan. Täytyy sanoa, että tässä mentiin vähän niin kuin väärässä järjestyksessä, eli tämä Tuomioistuinvirasto olisi pitänyt pystyä perustamaan ensin, ja sen jälkeen oltaisiin sitten tehty arvioita siitä, mikä on sopiva määrä käräjäoikeuden istuntopaikkoja ja käräjäoikeuden kanslioita eri puolilla Suomea. Eli tässä vähän niin kuin pistettiin kärryt hevosen eteen, ja siinä mielessä olisi pitänyt pystyä odottamaan näitä hallinnollisia päätöksiä ennen kuin sitten tehtiin näitä budjettipäätöksiä, ottaen erityisesti vielä huomioon se, että nämä budjettipäätökset osoittautuivat jälkikäteenkin laskelmissa varsin tarkoitukselliseksi eikä pystytty osoittamaan esimerkiksi tiettyjen kanslioiden alasajosta niitä säästöjä, joita oltiin kuviteltu. Erityisesti esimerkiksi omassa kotimaakunnassani Iisalmen ja Varkauden kohdalla nämä siirrot sinne Kuopioon tulevat päinvastoin kasvattamaan julkiselle sektorille, julkiselle vallalle tulevaa kustannusrasitusta eivätkä suinkaan tuomaan säästöjä.

Arvoisa puhemies! On varmasti niin, että Tuomioistuinvirastoon ja sen sijoittamiseen liittyen tullaan sitten käymään debattia myöskin siitä, minnepäin tämä laitos olisi syytä sijoittaa. Täytyy vain toivoa, että näissä keskusteluissa sitten huomioitaisiin myöskin ne alueellistamispäätökset, millä Itä-Suomen aluetta on kuritettu jo aiemmin, ja siinä mielessä voisi olla järkevää kuvitella ja pohtia vielä kertaalleen, olisiko mahdollista saada esimerkiksi Joensuuhun tämä Tuomioistuinviraston perustaminen. Ja tietysti, kun tässä lähetekeskusteluvaiheessa käytiin sitä keskustelua, debatti muuttui kohtuullisen aluepoliittiseksi, mutta ylipäättänsäkin tässä on se, että me pystyisimme näitä valtion virastoja näkemään myöskin muualla kuin pelkästään täällä pääkaupunkiseudulla, Kehä kolmosen sisäpuolella. Siihen löytyy erittäin hyviä perusteluja, minkä tähden meidän pitäisi muistaa, että koko Suomi on tärkeä pitää asuttuna, ja on äärimmäisen tärkeää, että meillä saadaan akateemi-

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

sesti koulutettua henkilöstöä myöskin muualle päin Suomea näihin valtionhallinnon virkoihin kuin pelkästään tänne Kehä kolmosen sisäpuolelle ja tänne pääkaupunkiseudulle.

14.40 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa puhemies! Kiitän lakivaliokuntaa — tämä on sellainen asia, joka ei ehkä herätä suuria tunteita tuolla toreilla ja turuilla mutta on periaatteellisesti tosi tärkeä lakiesitys, ja muun muassa Suomen Lakimiesliitto on ajanut tätä asiaa. Tosiaan kiitän lakivaliokuntaa siitä, että tätä tärkeää lakiesitystä on huolella käsitelty ja nimenomaan Tuomioistuinviraston itsenäisyyttä on vahvistettu. Tällähen vahvistetaan valan kolmijako-opin toteutumista Suomessa, sitä, että tuomioistuimet ovat riippumattomampia politiikasta ja toimeenpanevasta hallintokoneistosta. Sitä saavutetaan sillä, että nämä tietyt tehtävät siirretään poliittisessa kontrollissa olevasta ministeriöstä tuomioistuinlaitoksen itse hallinnoimaan erilliseen virastoon.

Pidän, puhemies, erittäin tärkeänä sitä, että kun tämä Tuomioistuinvirasto nyt syntyy ja sen työ lähtee eteenpäin, niin jatkossa vielä tarkastellaan, onko mahdollista ikään kuin vielä lisää tehtäviä siirtää Tuomioistuinvirastolle. On muun muassa puhuttu siitä, pitäisikö Tuomioistuinvirastolla olla vähän vahvempaa roolia tuomareiden ja muun tuomioistuinhenkilöstön virkaehtosopimusneuvotteluissa ja muutenkin henkilöstöstä ja taloudesta päättämisesssä, niin että se todella olisi aitoa itsenäisyyttä ja tuomioistuinlaitoksen hallinnointia.

Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Essayah tuossa totesi, lähetekeskusteluvaiheessa kävimme aika tiukkaa keskustelua ja peräsimme oikeusministeri Häkkäselä sitä, miksi tähän sitten päädyttiin, miksi oikeusministeri päätyi esittämään tätä virastoa pääkaupunkiseudulle. Näillä nyt mennään niin sanotusti, juna on niin pitkällä, että sinne Vantaan asemalle se nyt toistaiseksi pysähtyy, mutta olen edelleen sitä mieltä, että tulisi selvittää ensi vaalikaudella ja lähitulevaisuudessa sitä, tulisiko Tuomioistuinvirasto alueellistaa sellaiselle paikkakunnalle, jossa on oikeustieteellistä osaamista, koulutusta ja paljon tuomioistuintimia. Minusta esimerkiksi Vaasa, Rovaniemi tai Joensuu olisi erittäin hyvä sijaintipaikkakunta Tuomioistuinvirastolle, ja jos tämä virasto sijaitsisi muualla kuin pääkaupunkiseudulla, vähän kauempana meistä, eduskunnasta ja maan hallituksesta, niin se olisi omiaan vielä lisäämään ulospäin sen viraston uskottavuutta riippumattomana toimijana.

Toivottavasti, puhemies, kehitys tässä etenee hyvään suuntaan, mutta hyvää työtä lakivaliokunta kuitenkin on tähänkin asti tehnyt.

14.42 Mats Löfström r: Ärade herr talman! Den här förändringen påverkar naturligtvis också Åland, och jag vill därför på ett allmänt plan understryka att det är viktigt att den föreslagna omorganiseringen inte försämrar tillgången till svenskspråkig rättsskipning. Domare som handlägger de åländska ärendena bör ha kunskap också om den åländska rättsordningen. Det är också viktigt att poängtera att det enligt Ålands självstyrelselags 42 § är statens skyldighet att anordna utbildning på svenska för sina anställda på Åland.

Jag vill samtidigt rikta bestämd kritik mot beredningen av den här propositionen. När man har berett propositionen i justitieministeriet har man inte hört Ålands landskapsregering. Och Ålands landskapsregering har inte hörts i den här processen innan riksdagens lagutskott begärde ett utlåtande från landskapsregeringen.

Det är naturligtvis väldigt bra att lagutskottet har begärt ett utlåtande, och det visar att riksdagen fungerar när det gäller åländska ärenden. Men det är inte tillräckligt bra att justitieministeriet inte hört landskapsregeringen, och det är inte tillräckligt tidigt för att ta fram

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

viktiga åländska aspekter i lagstiftningsprocessen gällande detta. För domstolslagen innehåller flera särbestämmelser för Åland och påverkar därför Åland direkt.

14.45 Eva Biaudet r: Arvoisa puhemies, ärade talman! Jag vill till ledamot Löfström säga att han naturligtvis har alldeles rätt i sin kritik. Som lagutskottets vice ordförande kan jag säga att vi i lagutskottet på det viset varit väldigt eniga att vi enigt kunnat korrigera de problem som har funnits i regeringens proposition, och vi var nog ganska förvånade över att man i beredningsskedet inte hört Åland eller landskapsregeringen. Det visade sig också att man på grund av att man inte har hört också har skrivit in Ålands situation på ett felaktigt sätt och vi blev tvungna att rätta till det. Så det var nog en allvarlig påminnelse för beredningen att man helt enkelt kanske måste vara mer noggrann.

Kun puhutaan voimavaroista, niin tämä on ehkä ollut lakivaliokunnan suurin huolenaihe koko tämän kauden ajan, ja se koskee tietenkin oikeuslaitosta. Ja koska tässä nyt on alimitoitettu nämä raamit — se voimavaratarve, jonka tuomioistuinlaitos edellyttää — niin olemme lakivaliokunnassa huomauttaneet, että missään tapauksessa niitä ei saa kattaa muusta oikeuslaitoksen budjetista vaan nämä voimavarat on löydettävä niin, että Tuomioistuinvirasto pystyy ja myös oikeuslaitos pystyy toimimaan asiallisesti.

Edustaja Kurvinen otti esille virkaehtosopimuksen. Olemme samalla tavalla lakivaliokunnassa kiinnittäneet huomiota tähän, ja halusimme sen takia muuttaa sitä jo tässä vaiheessa niin, että heillä on oikeus päättää omista viroistaan. Se on erittäin keskeinen asia nimenomaan tälle itsenäisyydelle. Teimme sen kuitenkin siirtymäsäännöksen voimin, jolloin heillä on tavallaan vuosi aikaa sen jälkeen, kun laki on astunut voimaan, ottaa nämä käytännöt itselleen.

Jag tycker det är ganska ovanligt att lagutskottet gör klämmar, men jag tycker att det är med det allvar som vi har behandlat och det kanske är med det allvar som kanske också ministeriet måste läsa vårt betänkande. Vi kommer naturligtvis, jag är helt övertygad om att också nästa riksdags lagutskott kommer att följa mycket noga med resurserna för hela rättsväsendet, men också domstolsverket, alldeles särskilt också naturligtvis dess självständighet. — Tack så mycket.

14.47 Mats Löfström r: Ärade herr talman! Jag vill tacka lagutskottets vice ordförande Eva Biaudet och hela lagutskottet för att man jobbat mycket bra med det här lagförslaget och också tagit de åländska aspekterna i beaktande i processen. Det förtjänar utskottet mycket beröm för.

För i lagförslaget fanns en lista på personer som inte kan ingå i domstolsverkets direction, och där tog man bland annat upp ledamöter i landskapsfullmäktige och landskapsstyrelse, och det förslaget innehåller inte några andra bestämmelser om motsvarande organ inom den åländska självstyrelsen. Här visar det igen på den begreppsförvirring som landskapsreformen riskerar att innebära för Ålands självstyrelse när man talar om landskap i allmänhet och sedan den åländska självstyrelsen och landskapet i det. Det här visar också hur allvarligt det är att beredningsprocessen i statsförvaltningen måste fungera oklanderligt, och här måste verkligen en förbättring ske i beredningen. Men jag är mycket tacksam för att lagutskottet har uppmärksammat de här sakerna och att de är rättade i riksdagsbehandlingen, så igen ett stort tack till lagutskottets arbete.

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 136/2018 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle sijoitusrahastolaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 243/2018 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 27/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 243/2018 vp sisältyvien 1.–18. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisilain 2 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 223/2018 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 23/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

14.51 **Antti Kurvinen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tätä poliisilain 2 luvun muuttamista voisi nimittää myös tämmöiseksi poliisin drone-laiksi, sillä tässä on kysymys siitä, että poliisilakia muutetaan sillä tavalla, että poliisilla on tarvittaessa mahdollisuus puuttua tällaisten lennokkien tai miehittämättömien ilma-alusten kulkuun. Poliisille annettaisiin toimivalta puuttua näiden niin sanottujen dronejen kulkuun silloin, jos se olisi välttämätöntä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, rikosten ennalta estämiseksi tai jo aloitetun rikoksen keskeyttämiseksi, erityisten valvontakohteiden vartioimiseksi, poliisi-tehtävän tai merkittävän valtiollisen tapahtuman turvaamiseksi taikka onnettomuuspaikalla suoritettavien toimenpiteiden tai toimenpiteen kohteena olevan henkilön yksityisyyden suojaamiseksi. Tarpeellisia voimakeinoja tai teknistä laitetta, joka ei aiheuta vähäistä suurempaa haittaa muulle radio- ja viestiliikenteelle, voitaisiin käyttää siihen, että tällainen lennokka tai ilma-alus saataisiin alas.

Hyvä puhemies! Me kaikki tiedämme, että nämä miehittämättömät ilma-alukset, pienet lennokit, ovat erittäin hyödyllisiä, tuovat paljon iloa ja luovat uusia mahdollisuuksia jopa yrittäjyydelle ja alustataloudelle, mutta samaan aikaan ne sisältävät myös monenlaisia vaaroja. Niillä voidaan käydä ihmisten tai ihmisten omaisuuden kimppuun, voidaan kuljettaa aseita, räjähteitä, huumausaineita — ihminen on kekseliäs hyödyntämään hyvää teknologiaa myös kaikenlaiseen pahaan. Sen vuoksi hallintovaliokunta pitää välttämättömänä, että viranomaisille tulee riittävät toimivaltuudet puuttua myös uuden teknologian aiheuttamiin mahdollisiin turvallisuushyönteisiin.

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

Tämä hallituksen esitys on lähes sellaisenaan hyväksytty valiokunnassa, ihan pieniä teknisiä korjauksia siihen on tehty. Olen ollut itse valiokunnassa tätä käsittelemässä, ja olimme hallintovaliokunnassa asiasta yksimielisiä, mikä on ollut hyvin tyypillistä tällä vaalikaudella. Meillä on ollut erittäin yksimielinen hallintovaliokunta näissä yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvissä asioissa. Haluankin siitä kiittää kaikkia kollegoja yli kaikkien eduskuntaryhmärajojen ja hallitus—oppositio-ajan.

14.53 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Suomi heräsi ylipäänsä vähän jälkijunassa dronejen sääntelyyn, ja voi sanoa, että sama koski miehittämättömiä ilma-aluksia. Siinä mielessä kerettiin tehdä bisnestä ja erilaisia keksintöjä tällä alalla viedä eteenpäin, mutta sitten huomattiin, että jos tätä ei millään tavalla säännellä, niin tulee myöskin monenlaisia erilaisia haittavaikutuksia. Keskustelu, mitä tällä hetkellä maailmalla käydään muun muassa lentoliikenteen häirinnästä, ja se, millaisia tapahtumia on ollut muun muassa Isossa-Britanniassa — on aivan selvää, että tähän asiaan on syytä myöskin poliisin toimivaltuuksien kautta puuttua. On tärkeää, että tietyt kohteet, esimerkiksi valtiolliset vierailut tai vaikkapa sitten onnettomuuspaikalla olevan uhrin yksityiselämän suojaaminen, ovat asioita, joihin on myöskin syytä poliisin puuttua.

Dronejahan käytetään monenlaisiin erilaisiin tarkoituksiin: edustaja Kurvinen mainitsi, että paitsi liikkuvaa kameraa kuljettamaan myöskin erityyppisiin pieniin kuljetustehtäviin ja vastaaviin, joihin sitten saattaa liittyä myös rikollista toimintaa. Siinä mielessä on tärkeää, että poliisi pystyy puuttumaan tähän tilanteeseen ja käyttämään, niin kuin tässä esityksessä sanotaan, joko voimakeinoja tai sellaista teknistä laitetta, mikä ei aiheuta vähäistä suurempaa haittaa esimerkiksi radioliikenteelle. Erityisesti kun näyttää siltä, että nyt on tullut tällainen jonkunlainen ilmiö siitä, että lentokenttien läheisyydessä näitä miehittämättömiä ilma-aluksia on ruvennut esiintymään, niin on todellakin lentoturvallisuudenkin kannalta äärimmäisen tärkeää, että näihin tilanteisiin voidaan puuttua ja myöskin sitten ennaltaehkäistä sitä, että mitään vakavaa pääsisi tapahtumaan.

14.55 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä käsittelyssä oleva hallituksen esitys ja siitä tullut hyvä mietintö ovat erinomainen lisä tähän vaikeaan tilanteeseen, minkä nämä uudet laitteet ovat ihmisten turvallisuudelle ja yksityisyydelle aiheuttaneet. Pakkohan se on myöntää, että näillä uusilla laitteilla pystytään tekemään tarvittaessa kauheakin jälkeä, kuten edustaja Essayah mainitsi lentoliikenteelle aiheutuneet vaarat. Tuoreessa muistissa on joulun aikaan tuolla Brittein saarilla se, kun yhdellä lentokentällä epäiltiin näiden laitteiden aiheuttavan valtavaa riskiä, kun ei oltu ihan varmoja, onko niitä siellä liikkunut vai eikö niitä ole liikkunut. Kuitenkin lentoliikenne suljettiin isolta kiitoradalta, ja muistamani mukaan noin 10 000 ihmisen joululomaan, jos se nyt ei kokonaan estynyt, ainakin tuli pitkä viivästys ennen kuin päästiin muun muassa Lapin lumille hiihtämään ja joulupukkia katsomaan.

Tämä on vain yksi esimerkki siitä, miten vakavasta asiasta on kysymys. Ja Suomelle pieninä maana täällä pohjoisessa ja varsinkin Schengen-alueen rajamaana — Puolustusvoimille ja etenkin Rajavartiolaitokselle — nämä laitteet ovat todella haaste. Heillä itsellään totta kai on toimintavalmius torjua näitä, ja lait pitää laittaa siihen kuntoon, että pystymme niitä toimenpiteitä tekemään niissä kohteissa, missä se vaara uhkaa.

Tiedusteluvälineinä nämä pienet lentävät dronethan, jotka pystytään ohjaamaan huomaamattomasti — ei tiedetä, missä se ohjaaja on — kun niihin kytketään hyvälaatuinen ka-

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

mera, loukkaavat rajaturvallisuutta ja Puolustusvoimien toimintaa esimerkiksi harjoituksen aikana ja varuskunnissa sekä sitten yksityisen ihmisen kannalta yksityistä elämää. Ajatelkaapa esimerkiksi tilannetta, että olette juhlimassa vaikka sukujuhlia taikka menossa teidän syntymäpäivillenne. Ei ole ollenkaan mukavaa, jos siinä päällä pyörii puolenkymmentä dronea kuvaamassa, miten siellä teidän omakotitalonne takapihalla juhlat etenevät.

Tässä ollaan erittäin vaikeiden asioiden äärellä, ja näihin pitää saada selvä lainsäädäntö niin, että ihmisten yksityisyyttä kunnioitetaan. Nämä ovat valtakunnan turvallisuuden kannalta äärimmäisen vakavia asioita. Ne koskevat Rajavartiolaitosta, Puolustusvoimia, poliisia — kaikkia näitä. Näihin pitää suhtautua vakavasti ja nimenomaan niin, että ne henkilöt saadaan vastuuseen sitten, jos tällaisista ikäviä tapahtumia tulee. Mutta lainsäädännönään pitää olla ennalta ehkäisevää, niin että pitää säätää selvät lait näistä asioista, ja näitä lakejakin varmaan joudutaan lähiaikoina tarkentamaan ja koventamaan, koska ikävä kyllä niitä ihmisiä aina löytyy meidän keskuudestamme, jotka eivät tiedä, miten tulisi toimia, jolloin syntyy vaaratilanteita, ja esimerkiksi lentokenkien läheisyydessä se tilanne on erittäin vaarallinen. Siinä voi olla kysymys useiden satojen ihmisten hengestä, kun sattuu oikein huono tuuri.

14.58 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa puhemies! Niin kuin tässä keskustelussa on sivuttu, myös muiden viranomaisten toimivaltuuksia käsitteleviin lakeihin ollaan tekemässä muutoksia niin, että näihin droneihin voidaan tarvittaessa puuttua, ja sillä tavalla eletään ajassa. Muun muassa Puolustusvoimille ja Rajavartiolaitokselle tullaan tuomaan vastaavanlaisia valtuuksia tarvittaessa poistaa tietyissä tilanteissa häiritsevät miehittämättömät ilma-alukset.

Hallintovaliokunta mietinnössään sivulla 4 kiinnitti huomiota siihen, että vankiloiden kohdalla, kun Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltaa tarkastellaan, ollaan säätämässä hie- man laajempaa toimivaltuutta puuttua myös muihin kuin ilmassa liikkuviin miehittämättö- miin aluksiin. Nykyinen teknologia mahdollistaa ties minkälaisia pörriäisiä vaikka sitten maata pitkinkin tulemaan. Ja se on tietysti yksi kysymys, pitäisikö viranomaisilla olla yh- tenevät ja harmoniset toimivaltuudet niin, että poliisilla ja Rajavartiolaitoksella on samat toimivaltuudet kuin vankilan viranomaisilla. Se voisi olla niin sanotusti ihan maalaisjärkis- tä. Siksi valiokunta pitääkin perusteltuna, että annetaan myös poliisille ja Rajavartiolaitok- selle mahdollisuus puuttua muulla tavalla kuin ilmassa liikkuviin miehittämättömiin aluk- siin. Tämä on todella tärkeä asia.

Vankiloiden osalta voi todeta, että olimme edustaja Hoskosen kanssa viime syksynä vankilassa, ihan kyllä vapaasta tahdostamme. [Hannu Hoskonen: Hyvä täsmennys!] Emme joutuneet sinne tuomioistuimen määrääminä, vaan olimme tutustumassa Vantaalla Joki- niemen vankilaan. Siellä kyllä tuotiin esille huoli siitä, että ilmaitse voidaan tuoda sinne vankilaan sellaista tavaraa ja aseita ja sellaisia mömmöjä, jotka sitten voivat olla vaaraksi vankilan turvallisuudelle. Näihin asioihin vain pitää pystyä reagoimaan. Sellaista se tekno- logian kehitys on, että se tuo paljon hyvää, se on pääosin hyvää, pitää kehittää, mutta myös yhteiskunnan ja turvallisuusviranomaisten pitää pysyä kehityksessä mukana.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 223/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen si- sällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 280/2018 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 24/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

15.01 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Kysymyksessä on siis kuntalain muutos siltä osin, että erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn käynnistämisen edellytyksiä esitetään tarkennettaviksi ja muutettaviksi. Ensinnäkin suhteellista velkaantuneisuutta kuvaava tunnusluku ehdotetaan korvattavaksi lainanhoitokykyä kuvaavalla konsernitilinpäätöksen laskennallisella lainanhoitokatteella. Toiseksi negatiivinen vuosikate ehdotetaan korvattavaksi tunnusluvulla, jolla verrataan konsernituloslaskelman vuosikatetta poistoihin. Lisäksi otetaan vuokravastuut lainamäärää kuvaavassa tunnusluvussa mukaan, ja vielä sitten tuloveroprosentin tasoa esitetään nostettavaksi.

On ihan paikallaan, että nämä muutokset kuntalakiin tehdään. Kuntien itsehallinto eli kuntalaisten itsehallinto on meillä perustuslaissa säädetty, ja silloin kun puututaan kunnan olemassaoloon jopa näillä arviointimenettelyillä, ollaan tekemisissä siis vakavien asioiden kanssa. Tältä osin niiden tekijöiden, joilla näitä päätöksiä tehdään, tulee olla sellaisia, että ne kuvaavat todellisuutta, juuri sitä kunnan tilannetta, missä kukin kunta on. Eli on hyvin tärkeää, että tämä toteutuu.

Viime vaalikauden aikana, 2011—2015, lukuisa määrä kuntia ajautui taloudellisiin vaikeuksiin ja tähän arviointimenettelyyn ja kuntaliitoksiin lopulta. Silloin tietysti oli valtion politiikka sellaista, että kuntien valtionosuuksia ei pidetty asianmukaisella tasolla. Kuntien velkamäärä kasvoi 10 miljardista 17 miljardiin, lukuisten kuntien veroprosentit nousivat, henkilöstöä vähennettiin, ja mikä ikävintä, palvelut heikkenivät. Nyt ollaan siinä tilanteessa, että tällä vaalikaudella ei ole kuntia ajautunut arviointimenettelyyn, mutta vaara on, että jälleen näin alkaa käydä. Kun tässä nyt maakuntauudistustakin ainakin yritetään, nämä kuntien tilanteet muuttuvat senkin myötä niin, että kunnan omat liikkumismahdollisuudet taloutensa korjaamiseksi ovat entistä vaikeammat ja ahtaammat, kun sosiaali- ja terveysmenot poistuvat kunnan taloudesta.

Tältä osin totean, että toivottavasti ensi kaudella ei tarvita näitä arviointimenettelyjä, mutta on hyvä ja tärkeää, [Puhemies koputtaa] että niiden tekijät ovat kuitenkin kunnossa.

15.04 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa puhemies! Tämä kuntalain muutos käsittelee pääosin niin sanotun kriisikuntamenettelyn käynnistämistä ja sitä, minkälaisessa taloudellisessa tilanteessa ja minkälaiden taloudellisten mittarien perusteella kriisikuntamenettely sitten voidaan käynnistää. Voisi sanoa näin karkeasti, että tässä halutaan tuoda enemmän konsernitason lukuja, jotta tavallaan tämä uudessa, vuonna 2015 voimaan tulleessa kuntalaissa oleva kuntakonserniajattelu tulisi myös tässä kriisikuntamenettelyssä vahvemmin

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

esiin, ja tällä esityksellä halutaan myös ennaltaehkäistä vähän tällaista niin sanottua konsernikikkailua, sitä, että siivotaan emäkunnasta, varsinaisesta kunnasta, omaisuutta, toimintaa esimerkiksi kunnallisiin yhtiöihin niin, että kunnan talous näyttäisi paremmalta, vaikka sitten ne todelliset ongelmat ovat siellä konsernissa mukana olevissa yhtiöissä.

Arvoisa puhemies! Tällä ei ole mitenkään erityisesti tarkoitus kiristää tätä ruuvia tai jotenkin ajaa enemmän kuntia kriisikuntamenettelyyn vaan nimenomaan löytää sellaisia tunnuslukuja, joilla poimittaisiin niitä kuntia, jotka todella ovat sellaisissa syvissä vaikeuksissa, jotka uhkaavat, että se kunta ei voi lakisääteistä tehtävänsä täyttää ja turvata peruspalveluja asukkailleen.

Puhemies! Niin kuin tuossa edustaja Kankaanniemi toi hyvin esille, tällä vaalikaudella kunnatalous on Suomessa vahvistunut, ja voi sanoa, että se politiikka, mitä Sipilän hallitus on harjoittanut kuntia kohtaan, on ollut erittäin järkevää ja oikeudenmukaista. Ei ole tehty sellaisia valtionosuusleikkauksia, joilla olisi ikäviä arvovalintoja työnnetty kunnille, vaan on annettu asialliset valtionosuudet, mitä tarvitaan kunnille asetettujen tehtävien täyttämiseen, ja toivottavasti tällainen henki jatkuu myös tulevilla vaalikaudella.

Puhemies! Tässä lakiesityksessä on myös sellainen pieni lisämuutos, joka ei ole hirveän velvoittava kunnille mutta on kuitenkin periaatteellisesti tärkeä, että nyt yritetään rohkaita kuntia siihen, että ne tunnistaisivat niin sanotun monipaikkaisuuden elikkä sen, että meillä on ihmisiä, jotka entistä useammin elävät kahdella paikkakunnalla, voi olla vaikka vapaa-ajanasunto maaseudulla, vaikka kotiseudulla, ja sitten voi olla toinen asunto vaikka kaupungissa, tai voi olla useampikin paikkakunta opiskelun tai työn kautta. Tällä esityksellä myös kannustetaan kuntia, että ne omassa sisäisessä demokratiassaan huomasivat tämän monipaikkaisuuden entistä paremmin, ja olemme, puhemies, hallintovaliokunnassa olleet myös tämän asian osalta yksimielisiä.

15.07 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Lyhyesti:

Suomalainen demokratia perustuu erittäin vahvasti kunnalliseen itsehallintoon, se on perustuslailla vahvasti suojattu, ja kunnallisen itsehallinnon tämän päivän suurimmat ongelmat ilmenevät lähes aina nimenomaan kunnan talouden kautta. Ja monessa yhteydessä, niin kuin edustaja Kurvinen hyvässä puheenvuorossaan mainitsi, kuntakonsernin kokonaisuuden katsominen rehellisesti ja eri tunnusluvuilla, että missä kunnossa se kunnan talous oikeasti on, on hallintovaliokunnan kirjoittaman hyvän mietinnön syvin ydin. Monessa kunnassahan kaikki näyttää päällisin puolin vilkaisten hyvältä, mutta niissä kunnan omistamisissa erilaisissa yhtiöissä voi olla suuria velkataakkoja, ja ne aiheuttavat sitten tosiasiasa sen tilanteen, että kunnan taloudellinen tilanne on uhanalainen ja nimenomaan uhkaa sitten koko sen kyseisen kunnan itsehallintoa ja mahdollisuutta selvitä niistä velvoitteista, mitä kunnalle on lailla säädetty.

On syytä muistaa kuitenkin yksi juttu ennen kuin lähemme ruoskimaan kuntapäättäjiä sen enempää, ja se on se, että valtiovalta omilla toimenpiteillään on aika pitkälti aiheuttanut hyvin monen kunnan taloudellisen tilanteen vuosikymmenten saatossa. Otetaan nyt vaikka tyypillinen suomalainen maaseutukunta, jossa valtion erilaisilla toimenpiteillä on kavennettu elinkeinojen toimintaedellytyksiä, sanotaan nyt vaikka Lapissa: Siellä on kuntia, joissa koko kunnan pinta-alasta on lähes 90 prosenttia erilaisissa suojeleohjelmissä, ja näiden alueiden taloudellinen käyttö on käytännöllisesti katsoen mahdotonta. Miten siinä pienellä prantilla sitten teet sitä hyvää tulosta ja tuotat kuntalaisille hyviä palveluita, kun toiminnan edellytykset on etukäteen pois rajattu. Valtiovalta ei ole korvannut näistä yh-

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

tään penniä näille kunnille, ei mitään. Verot kyllä kerätään sieltä kunnista pois, kun maksetaan arvonlisäveroa, maksetaan valtionveroa ja monta muuta lakiin perustuvaa maksua, mutta sitten vastapalveluna valtio rauhoittaa erilaiset alueet, että eipä sinne saa rakentaa, ei siellä saa hakata metsiä eikä saa paljon mitään muutakaan tehdä. Elikkä kyllä tässä salissa pitäisi jokaisen kansanedustajan tuntea nyt pisto sydämessään, että miksi näin on toimittu. Sama koskee osittain kotikuntaanikin. Siellä on valtavia alueita laitettu erilaisiin suoje-luohjelmiin, on tullut haittaa elinkeinotoiminnalle. Olemmeko saaneet mitään korvauksia? Emme juuri mitään. Lupauksia on kyllä tullut, mutta sitten taas niiden lupauksien takana ei ole ollut yhtään euroa rahaa. Tämä on se iso ongelma.

Hyvä, että näitä laskentamenetelmiä kehitetään ja parannetaan, se on erinomainen asia, mutta valtiovallan pitäisi tässä salissa kiinnittää paljon, paljon isompaa huomiota varsin-kin Suomen maaseutukuntien taloudelliseen tilanteeseen — mahdollisuuksia taloustoimin-taan on, kun vihdoinkin ja viimein vapautettaisiin. Otetaan yhtenä esimerkkinä vaikka nyt tä-män päivän keskustelu metsien käytöstä: kun lehtiä lukee ja puheita kuuntelee, niin lähes tuntuu, että metsien käyttökin pitäisi kohta kieltää, kun se kuulemma uhkaa koko maail-maa, jos metsiä harvennetaan.

15.10 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Nämä kuntalain muutokset tosiaan merkitse-vät tarkennuksia niihin tunnuslukuihin, joitten perusteella sitten tämä kriisikuntamenettely käynnistetään. Voi sanoa, että tällä halutaan nimenomaan huomioida konsernitilinpäätök-sessä piilevät, yhtiössä olevat mahdolliset riskit koko kuntakonserni huomioiden.

Itsekin olen ollut mukana sellaisen kunnan valtuustossa, jossa ensin tilinpäätös näytti varsin mukavalta, mutta sitten, kun otettiin huomioon koko konserni ja siellä konserniyh-tiössä olevat riskit, niin oltiin ihan toisenlaisissa tunnusluvuissa ja huomattavissa vai-keuksissa.

Tänä päivänähan usein on se tilanne, että nämä riskit kuntien omistamisessa yhtiöissä saat-tavat jäädä varsin piileviksi ja ehkä vasta siinä vaiheessa, kun tilinpäätös karulla tavalla osoittaa ne luvut, havahdutaankin siihen, että jotakin on tehtävä. Siinä mielessä tällaiset tarkennukset ovat varmasti kyllä paikallaan ja totta kai se, että me kunnissa pystyisimme kuntapäätäjinä yhä paremmin valvomaan myöskin sitä, mitä näissä konserniyhtiöissä ta-pahtuu siinä matkan varrella, emmekä tyytyisi vain niihin tilinpäätöstietoihin, ja näihin ris-keihin pystyttäisiin puuttumaan hyvinkin ajoissa.

Tässä yhteydessä haluan nostaa esille mahdollisen maakuntahallinnon muodostamisen ja siellä mahdolliset riskit siitä, kun esimerkiksi kuntien sote-kiinteistöjä ollaan muutta-massa maakuntien omistukseen. Ja täytyy sanoa, että toivon mukaan kunnissa käydään hy-vin huolellisesti läpi se omistuksessa oleva kiinteistö, massa ja toisaalta ne arvostukset, mitä siellä kirjanpidossa on, ja huomioidaan myöskin kunnalla olevat velat ja tämä konser-nikokonaisuus. Elikkä on kyllä äärimmäisen tärkeää, että näissä mahdollisissa siirroissa, jos tätä maakuntahallintoa ollaan rakentamassa, kunnat eivät sitten ajaudu talousvaikeuk-siin sen tähden, että ne eivät varsinaisesti ole tehneet minkäänlaisia itse harkittuja riskisi-joituksia vaan ovat noudattaneet sitä valtiolta tai eduskunnasta tulevaa lainsäädäntöä, mil-lä tätä ollaan toimeenpanemassa.

Tietysti tässä yhteydessä täytyy sanoa, että koko maakuntahallintoa kuntien itsenäisyy-den näkökulmasta olisi syytä kyllä tarkasti harkita ja erityisesti näitä riskejä, mitä sisältyy kuntien omaisuuden siirtoihin.

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

15.12 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Jatkan tästä edustaja Essayah'n jutusta sen verran, että kun kunnilla tai kuntayhtymillä nyt on omaisuutta ja se siirtyy maakunnille, niin suinkaan kaikki kiinteistöt eivät siirry loppuelämäksi, vaan siinä taitaa olla se kolme vuotta — en ole kyllä nähnyt viimeisiä versioita, missä ne menevät. Mutta siinä tullaan juuri tähän tilanteeseen, että kunta on satsannut niihin, mutta kun nyt kunnan oma elinkeinopoliittinen päätösvalta siirtyy maakunnalle, se kiinteistö, missä kunta on ajatellut toimintaa jatkaa, ei ole enää omassa päätösvallassa. Se saattaa johtaa siihen, että se omaisuus, mikä kenties on investoimalla ja aika vastakin tehty hyvään kuntoon, saattaa pahimmassa tapauksessa jäädä ilman käyttöä. Me tiedämme, että perustuslaissa oleva omaisuudensuoja ei koske kuntia tai kuntayhtymiä, siis julkista omaisuutta, mutta jos se omaisuus olisi yksityisen, niin sitä se koskisi, ja tämä tuottaa suuria ristiriitoja tulevaisuudessa. Saa nähdä, miten valtio tulee tämän asian hoitamaan.

15.13 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Tässä on ollut hyviä ajatuksia jo esillä. Jos maakuntahallinto ja soten siirtyminen maakunnille toteutuvat, niin se kyllä minun nähdäkseni peruskuntien osalta helpottaa kuntien talouden suunnittelua jopa merkittävästi sen tähden, että kunnissa tänä päivänä ja tässä viime aikoina on kaikkein vaikeimmat tilanteet koettu sen tähden, että kesken vuoden erikoissairaanhoidon yleensä kunnalle valtavan iso lasku kasvaa yllättävästi ja aiheuttaa kunnan talouteen kesken kaiken suuren ongelman, jota ei ole pystytty talousarviota laadittaessa ottamaan huomioon. Tämä poistuu, kun tämä lasku jääkin maakunnan maksettavaksi. Toinen samantyyppinen on lastensuojelun kustannukset, jotka siirtyvät peruskunnalta maakunnalle. Ne ovat myös pienissä kunnissa erittäin dramaattisia. Jos tulee muutama lastensuojelutapaus kesken vuoden, niin summat pyörivät aika mahtavissa luvuissa.

Kun nämä poistuvat, niin kaksi suurta tekijää — on muitakin — poistuu, ja se tarkoittaa sitä, että kuntien pääasiallisiksi menoiksi eli ylivoimaisesti suurimmaksi pääluokaksi kuntataloudessa jää sivistystoimi, ja yleensä kunnassa pystytään ennakoimaan lasten määrä. Niin varhaiskasvatukseen kuin peruskouluun, lukioon ja toisen asteen koulutukseen tulevien lasten ja nuorten määrä pystytään arvioimaan ja sen tähden suunnittelemaan kunnan talous paljon paremmin kuin näitten arvaamattomien isojen tekijöiden mukana ollessa, niin kuin nyt tapahtuu.

En silti pidä tätä maakunta-sote-uudistusta lainkaan ongelmattomana. Päinvastoin, valinnanvapausmalli on täysi susi, ja sen tähden sitä ei voi hyväksyä, vaikka muilta osin tämä maakuntamalli on mielestäni ihan kelpoinen, ja oikeastaan sille ei kovin paljon vaihtoehtoja löydykään.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta kävi viime viikolla Senaatti-kiinteistöjen vieraana, ja siellä saimme tästä maakuntien kiinteistölaitoksesta kyllä vakavaa tietoa, sellaista tietoa, jota ainakaan valtiovarainvaliokunnalla ei ollut. Toivoisi, että jos joku valiokunta vielä, sosiaali- ja terveysvaliokunta lähinnä, käy läpi näitä ongelmia, se palaisi vielä tähän maakuntien liikelaitoksien maakunnille aiheuttamaan suureen riskiin. Siellä on valtavan isot summat, jotka nyt ovat aiheuttamassa ehkä yllättäviä vaikeuksia tuleville maakunnille, jos niitä meille tulee.

15.16 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tuossa edustaja Kankaanniemi hyvin kuvasi niitä toiminnallisia riskejä, mitä tällä hetkellä liittyy erikoissairaanhoidon ja esimerkiksi lastensuojelun kustannuksiin. Toki niissäkin on sitten kuntien välillä tämmöinen oma ta-

soitusjärjestelmänsä, mutta joka tapauksessa tulevaan sote- ja maakuntauudistus sinälänsä ei tätä rahoitusriskiä ole poistamassa. Esimerkiksi näistä viimeisimmistä laskelmista, mitkä vaikkapa kotimaakuntaani Pohjois-Savo ovat koskeneet, täytyy sanoa, että se on kylmää kyytiä, kun lähdetään miinuspuolelta liikenteeseen rahoituksen suhteen ja ensimmäisenä sitten joudutaan miettimään, mistä lähdetään palveluja karsimaan, että päästäisiin edes niihin lukuihin, missä tällä hetkellä ollaan rahoituksen suhteen. Siinä mielessä maakuntien väliset erot näissä valtiovarainministeriön laskelmissa ovat kyllä varsin isot, ja erityisesti sellaisissa maakunnissa, joissa on sairastavuutta ja väestön ikääntyvyyttä ja erilaisia sosiaalisia ongelmia keskimääräistä enemmän, nämä asiat vain korostuvat.

Aivan niin kuin täällä edustajat Eestilä ja Kankaanniemi ovat todenneet, kyllä näihin siirtoihin, nimenomaan näihin kiinteistösiirtoihin, liittyy isoja riskejä, vaikka muistelen, että maakuntalaissa näitten rakennusten osalta on todettu jotenkin siihen tyyliin, että nämä siirrot eivät saisi aiheuttaa sitä, että kunta joutuu taloudellisiin vaikeuksiin. Mutta kun ei ole tarkemmin määritelty sitä, mitä tässä tapahtuu — erilaiset investoinnit, mitä kunnat ovat nyt ihan viime aikoina tehneet vaikkapa vanhoihin sote-kiinteistöihin, saattavat osoittautua varsin kalliiksi, kun kunnan kontolle jäävät ne velat, mitä näihin korjauksiin on käytetty, ja sitten todellakin voi käydä niin, että muutaman vuoden kuluttua todetaankin, että ei näillä sote-kiinteistöillä ole tarkoitusta — ja minkä tyyppisille vuokratasaille asetetaan ja muuta vastaavaa, niin tässä on valtavan paljon sellaisia kysymyksiä, jotka todellakin kuntien näkökulmasta saattavat sitä taloutta heilutella vielä moneen suuntaan. Siinä mielessä täytyy vain todeta, että eduskunnassa varmasti asian käsittely jatkuu ja toivottavasti jatkuu niin pitkälle, että ollaan sitten jo lähellä tuota vaalipäivää, jolloinka näitä asioita päästäisiin uudestaan pohtimaan ja korjailemaan sellaisia kupruja, mitä siellä sisällä on.

15.19 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Kun tässä yhteydessä on käsitellyssä kuntalain muutos, niin on kyllä syytä ilmaista huoli siitä, mitä Suomen kunnille tapahtuu tämän sote-uudistuksen yhteydessä. Meidän koko demokratia ja myös palvelut ovat rakentuneet nimenomaisesti kuntien ja kunnallisen itsehallinnon varaan sadan vuoden ajan. Kansalaissodan muistovuoden yhteydessä on tehty paljon myös uutta tutkimusta. Mielenkiintoinen havainto näistä tutkimuksista on, että kunnallinen päätöksenteko — entisten punaisten ja valkoisten ja myös tämän jaon ulkopuolella olleiden kokoontuminen hyvin nopeasti sodan jälkeen yhteisen kunnallishallinnon merkeissä — on ollut tärkeä suomalaisia yhdistävä tekijä vuoden 18 jälkeen. Sillä on ollut suuri vaikutus keskinäisen yhteisymmärryksen synnyttämisessä.

Sitten tiedämme, että oikeastaan kaikki tärkeät hyvinvointipalvelut on rakennettu kuntien varaan. Siellä on kirjastot, siellä on koulut, siellä on terveydenhuolto, siellä on lastenhoito ja lasten auttaminen. Siis ei ole ymmärretty, kuinka suuri muutos nyt tässä ollaan tekemässä, kun siirretään tehtävät maakunnille, ja sitten joutuu kysymään, mitä kunnille loppujen lopuksi jää. Mikä on se identiteetti, joka kunnilla tämän jälkeen on? Mikä on se yhteys kansalaisilla, äänestäjillä päättäjiin tämän muutoksen jälkeen?

Huomio kiinnittyy myös siihen, että olemme nyt tämän vuoden puolella kuulleet, että Tanska on kulkemassa juuri toiseen suuntaan kuin mitä meillä tehdään. He ovat luopumassa kokonaan maakuntahallinnosta ja katsovat, että nämä palvelut tehdään kuntien toimesta, vahvistetaan kunnallista puolta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. Jään kysymään, tulemmeko me tässä meidän maakuntakeskustelussamme vähän jälkijättöisesti tähän semmoisille tulille, jotka ovat jo sammumassa, ja syntykö sitten iso vaurio sitä kaut-

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

ta, että kuntien asema muuttuu radikaalisti ja se ihmisten kyky vaikuttaa asioihin siirtyy kauemmaksi.

Tästä kunnallisen itsehallinnon ja kunnan asemasta ei ole tämän uudistuksen yhteydessä puhuttu juuri ollenkaan, ja itse katson, että kuntien tulevaisuus on suuri kysymys, jos tämä uudistus menisi eduskunnasta lävitse. Tietenkin täytyy muistaa, että asiahan on auki, ja me tiedämme, että eilen viimeksi on hallituspuolueiden riveissä tullut uutta ajattelua tähän asiaan, kun yksi edustaja on ilmoittanut, että hän ei voi jatkaa hallituspuolueen riveissä juuri tämän sote-uudistuksen takia. Kukaan ei tiedä sitä lopputulosta, mutta toivoisin, [Puhemies koputtaa] että kuntien kohtaloa ja merkitystä suomalaisten hyvinvoinnin rakentamisessa ei unohdetaisi, kun keskustelua asiasta käydään.

15.22 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! On yhdyttävä kyllä siihen näkemykseen, minkä edustaja Heinäluoma nosti esille kansan eri osien yhteen saamisesta sata vuotta sitten ja siitä lähteneestä kunnallishallinnon kehittymisestä demokraattisesti ja yhteisymmärryksessä. Sillä on äärettömän suuri merkitys ollut tämän kansakunnan hyvinvoinnin ja tasa-arvoisen kehityksen kestävien arvojen kannalta.

Mutta hieman jäin miettimään edustaja Heinäluoman pohdintaa siitä, että kuntapohja nyt olisi niin arvokas, että siitä ei missään tapauksessa saisi esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluja siirtää pois. Ottakaa huomioon, että tänä päivänä koko terveydenhuolto on miltei koko maassa kuntayhtymien, välillisen kunnallishallinnon, käsissä ja päätösvallassa, ja tällä uudistuksella maakuntapohjaisesti kootaan terveydenhuolto yhteen ja tulee maakunta-vaalit, jolloin sitten demokratia toteutuu suoraan. Kyllä minusta tämä malli on hyvä.

Mutta sitä olen miettinyt koko ajan, että onko esimerkiksi sosiaalipuolen tehtävät ja vanhustenhuollon tehtävät ja tämäntyyppiset pakko ollut ottaa tähän mukaan. En olisi ottanut niitä, mutta se oli kompromissi silloin keväällä 15. Olisi hoidettu terveydenhuollon puoli, maakunnan liitot, pelastustoimi ja tällaiset tehtävät ja sitten vasta ihan rauhassa katsottu, sopivatko jotkut sosiaalipuolen tehtävät paremmin peruskunnalle vai maakunnalle. Ja sitten toisaalta olisi katsottu, mitä näille nyt valtiolla oleville kasvupalvelutehtäville kannattaa tehdä. Nyt nekin lyödään kerralla maakuntaan, ja meillä on tällainen valtava möhkäle sitten käsittelyssä, jota ei neljässä vuodessa järkevästi saada hoidettua. Eli tässä mentiin minun mielestäni varmaan mallissa virheelliseksi, ja kun sitten siihen tuotiin markkinaehtoinen valinnanvapaus, niin sehän sotki tämän koko homman.

Mitä sitten tulee kuntien tehtäviin jatkossa, jos maakuntauudistus toteutuu, niin kyllä kunnille esimerkiksi jäävät MAL-tehtävät — maankäyttö, asuminen, liikenne — elinvoiman ylläpitäminen, kehittäminen ja vahvistaminen, kulttuuri, tietysti ilman muuta sivistys ja koulutus, ja kunnille jää myös yleinen toimivalta, eli ne voivat ottaa muitakin tehtäviä, mitä ne katsovat parhaaksi. Pienimmät kunnat joutuvat kyllä aika ongelmalliseen asemaan. Niille ei jää oikeastaan yhtään mitään tehtäviä, mutta ei niillä nytkään kyllä näitä ole. Kuntayhtymien kautta hoidetaan niin valtava osa niiden tehtävistä.

15.25 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kankaanniemi puuttui ihan hyvin muun muassa puheensa lopussa pienten kuntien asemaan. Nyt tämän kuntalain muutoksen yhteydessä, joka meillä hallintovaliokunnassa oli käsittelyssä, käytiin läpi myös kriisikuntien arviointimenettelyn rakenteita, ja siltä osin valiokunnan työskentelyssä näkemys oli hyvin yhteneväinen, että on syytä kehittää näitä arviointimenettelyjä. Mitä edustaja Es-

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

sayah tuossa edellisessä puheenvuorossaan sanoi, olen samaa mieltä, että meillä jää seuraavallekin kaudelle eduskunnassa paljon paljon pohdittavaa näissä asioissa.

Tähän edustaja Heinäluoman aloittamaan demokratiakeskusteluun haluan yhtyä myös tässä yhteisessä rintamassa kuntien päätösvallan ja kuntademokratian puolustamisen näkökulmasta:

Sosiaali- ja terveysuudistuksen yhteydessä keskustelu sosiaali- ja terveysuudistuksen tavoitteista, rakenteista ja niin edelleen on keskittynyt pitkälti terveyden osaan ja tämä sotesanan so-puoli on jäänyt varjoon. Mutta kun me kunnalliset päättäjät olemme siellä oman kuntamme ja maakuntamme kauppakeskusten maitohyllyjen välissä, kyllä sinne se palautte näistä sosiaali- ja terveydenhuollon asioista tulee kuntapäättäjälle tänä päivänä, ja uskon, että jos joskus siirrytään maakuntamalliin, niin edelleenkin kunnan päättäjän ääreen kuntalainen omien huoliensa kanssa tulee.

Se suurempi kokonaisuus, jota toiminnan osalta yritetään koota leveämmille harteille, voi olla tulevaisuuden palvelujärjestelmän malli, mutta demokratiaa ei kuntalaisten näkökulmasta kuitenkaan pidä liian laajasti ulottaa isoille harteille, koska erilaisissa maakuntamalleissa tälläkin hetkellä — maakunnallisissa liikelaitoksissa tai maakunnallisissa sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymissä — nykyiset maakunnan ja kuntayhtymän valtuustotkin ovat pääsääntöisesti kumileimasimia. Kuntayhtymän hallitus johtaa ja vie, ja maakunnan valtuustossa, jossa valta on fragmentoitunut eri puolueille ja sen lisäksi maakunnan eri kunnille, ei tosiasiallista kuntademokratiaa ole sen pyhimmissä merkityksessä, johonka edustaja Heinäluoma viittasi Suomen tasavallan kuntahistoriassa. Sen tyyppistä demokratiaa ei kuntayhtymämalliin ole ainakaan tänä päivänä pystytty rakentamaan. Jos meille tulee suorat vaalit maakuntatasolle, pelkään, että siinäkin tilanteessa terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen kautta edelleenkin kuntapäättäjä on keskeinen toimija oman kuntalaisensa palveluiden järjestämisen ja tuottamisen näkökulmasta.

15.28 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Edustaja Heinäluoma hyvin muistutti kunnallishallinnon merkityksestä suomalaisen sovun ja demokratian rakentamisessa, ja muistelen itsekin kuulleen tutkijan luennon tästä muistovuodesta 2018, jossa hän vähän hirtehtisesti totesi, että kunnallistalous ja -hallinto oli heti alun alkaenkin niin vaikea tehtävä, että se oli syytä laittaa sitten eri osapuolten yhteiselle pöydälle, jolloin oli pakko lähteä rakentamaan sopua, kun oli niin vaikeita ongelmia heti alusta alkaen edessä. Ja tänäkin päivänä, jos me katsomme kuntien talouskysymyksiä, usein tuntuu, että ei siellä oikeastaan tiedä ainakaan pienemmissä kunnissa, että mistäs puolueesta tuossa nyt pöydän toisella puolella oleva henkilö tulee, vaan tuntuu, että siellä on se kunnan yhteinen kuntapuolue, joka yrittää sitten miettiä, millähän tavalla tästäkin pinteestä päästään eteenpäin ja millä tavalla saataisiin säilytettyä säälliset palvelut alueella ja saataisiin talous pidettyä kunnossa. Elikkä tällainen kuntakonsensuspuolue tuntuu aika monissa kunnissa löytyvän sen tähden, että nämä kunnallishallinnon ja ehkä erityisesti nimenomaan tänä päivänä kunnan talouteen liittyvät kysymykset ovat niin kimurantteja.

Tietysti ehkä se sellainen iso periaatteellinen kysymys on, mitä tässä maakuntahallinnossa oikeastaan ollaan tekemässä sille kunnalliselle itsehallinnolle. Eräs kunnallishallinnon professori tuli minulle sanomaan, että miksi te niitä valinnanvapauksia ja muita viete sinne perustuslakivaliokuntaan, että hänen mielestään koko tämä kokonaisuus, se periaatteellinen idea, että tämä suomalaisen kunnan hyvin vahva itsemääräämisoikeus ollaan tässä murentamassa, on hänen mielestään se kysymys, mikä siellä perustuslakivaliokunnassa

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

pitäisi ensimmäiseksi tutkia ja sen jälkeen vasta sitten lähteä miettimään, onko näissä lakien sisällöissä jotakin sellaista, joka saattaa olla ristiriidassa perustuslain kanssa esimerkiksi yhdenvertaisuusnäkökulmasta.

No, kaiken kaikkiaan sote varmasti tarvitsee kuntaa suuremmat harteet, ja uskon, että siitä on aika lailla yhtenäinen näkemys. Tiedämme tänäkin päivänä sen, millä tavalla sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset ovat yksittäisille kunnille suuria vastattaviksi, ja tarvitaan joku rakennelma, onko se sitten sote-alue vai millä nimellä sitä kutsutaan. Mutta niin kuin edustaja Kankaanniemi tuossa edellä toi hyvin esille, sitten tähän samaan uudistukseen kun ympäröi kaikki mahdolliset kasvupalvelut ja muut vastaavat, niin siitä kerta kaikkiaan tulee vain niin iso möhkäle, että sitä on mahdotonta viedä sellaisenaan läpi. Sitteen tulee maakuntien keskinäisiä yhdenvertaisuusasetelmia, joita ei sitten edes näillä valtiovarainministeriön alustavilla laskelmilla ole pystytty korjaamaan, vaan siinä tulee taloudellisesti hyvinkin haastavia tilanteita. Mutta joka tapauksessa jollakin tavalla meidän tulevaisuudessa nämä sote-palvelut pitää järjestää, ja todennäköisesti se tapahtuu kuntaa isommissa yksiköissä.

15.31 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Palaan vielä tähän kunnan rooliin. Kyllä maakuntahallinnon voi valita, mutta olisi kohtuullista, että päätöksenteon yhteydessä avataisiin myös se näköala, joka kunnille tässä jää. Kun edustaja Kankaanniemi sanoi, että siellä on vielä monenlaista puuhaa ja on tätä elinvoimaosastoa, niin se on juuri näin, että siellä saa sitten elinvoimaharrastella kunnan ja kuntalaisten parhaaksi. Mutta jo nyt on kuultu seuraava vaihe, jos tämä uudistus toteutuu, eli kyllähän jo nyt on sanottu, että seuraavaksi sitten, kun on saatu tämä sosiaali- ja terveystieteiden maakuntaan, siirretään ammatillinen koulutus ja lukiot. Näin tässä tulee, hyvät kollegat, käymään. Jos tämä nyt synnytetään, niin tulemme näkemään, että seuraavaksi tämän uudistuksen arkkitehdit haluavat sinne ammatillisen koulutuksen ja lukioratkaisun. Loppujen lopuksi kuntaan jäävät se pieni peruskoulu ja sitten kunnan teiden kunnossapito, vaakuna ja historiakerho, joka kertoo kunnan suuruuden päivistä menneen vuosisadan aikana, mutta muuten toiminta siirtyy pois maakuntaan. Voihan se olla hyväkin ratkaisu, en sitä sano, mutta päivänsevä on, että tästä seuraa, että tämä karkaa ihmisiltä kauemmaksi. Ei tämä tule lähemmäksi, tämä tulee kauemmaksi, ja päätöksentekijöitä siellä maakunnassa ei joka kuntaan riitä eikä joka kunnan, kylän kulmalle.

Tämä on ihan totta, mitä edustaja Essayah sanoi vanhustenhoidosta. Voi kysyä, mikä synergiahyöty tulee, kun vanhustenhoito, josta voisi hyvin ajatella, että se on semmoinen kunnan perusasia, siirretään maakuntaan. Miten maakunnan päättäjät sitten osaa katsoa, mikä on Jalasjärvellä tai Haapavedellä oikea ikäihmisten palveluiden mitoitus — arvelisin, ettei mitenkään, sen paremmin virkamies kuin luottamus päättäjäkään, jos ei satu siltä alueelta olemaan.

Tästäkään puolesta ei ole juurikaan puhuttu, kun tätä on viety eteenpäin, joten pahaa pelkään, että tässä tulee aika monta yllätystä vielä vastaan, kun tätä uudistusta, jos se sattuisi tästä salista menemään lävitse, sitten lähdetään toteuttamaan. No, minä ymmärrän, että hallituspuolueet ovat siihen hyvin tyytyväisiä, että tämä kuitenkin tulee voimaan vasta vaalien jälkeen, niin että vaikutukset eivät ehdi tulla kansalaisille selväksi ennen vaaleja. Sitteen niitä korjailee seuraava hallitus ja seuraavan hallinnon päättäjät.

Kuva kunnan tulevaisuudesta jää kyllä vajaaksi tällä esittelyllä, mikä meille nyt tästä sote-uudistuksesta tarjotaan. Sen takiahan tässä on myös eräitä kunnanjohtajia vahvasti

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

vastaan, ei vain Helsingin pormestari Vapaavuori vaan useita muitakin, jotka näkevät, että kunnallisen demokratian puoli häviää tämän uudistuksen yhteydessä.

15.34 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Vähän hämmästyttää nyt veljien vasemmalta ajattelu tästä maakuntahallinnosta. Tässä tapahtuu niin, jos tämä toteutuu, että puolueiden piirijärjestöt asettavat maakuntavaaleihin ehdokkaat, maakunnan asukkaat valitsevat näiden väliltä, eivät valitse kunnittain vaan maakunnittain. Ja ne menevät vähän niin kuin kansanedustajat maakunnasta, eli ei ole kukaan sanonut, muualla kuin Helsingissä, mistä kunnasta tulevat tänne seuraavat kansanedustajat. Niin käy maakuntavaaleissakin. Ja maakuntavaltuutettu ei edusta mitään kotikuntaansa vaan maakuntaa ja puoluettaan. Näin tähän tulee pohjaksi poliittinen päätöksenteko, [Eero Heinäluoma: Sitähän tässä juuri pelätään!] joka nojaa kansaan suorissa vaaleissa, ja tämä on minusta demokratiaa, eli se toteutuu. Nyt se ei toteudu ihan aidosti. Minä olen ollut muutamassa kuntayhtymässä ja tiedän sen, että siellä on tänä päivänä kyllä aika usein niin, että me uuraislaiset tai me haluamme sitä sun tätä. Mutta maakuntavaaleissa valitut valtuutetut tarvitsevat ääniä muualtakin, ja silloin he joutuvat myös ajattelemaan koko maakunnan parasta. Tämä kokonaisuuden valtava möhkäle on iso ongelma.

Sitten vielä edustaja Kari totesi jotakin, että peruskunnan päättäjät kuitenkin päättävät siellä maakunnassa. Ei se niin mene. Ei peruskunta ole päättäjä siellä sen jälkeen, kun on maakuntahallinto tullut, jos se tulee.

Arvoisa puhemies! Sitten näistä pienistä kunnista vielä, minkä tässä oikeastaan tämän käsittelyssä olevan asian pohjaltakin pitäisi olla teemana, että jos nykyinen pieni kunta haluaa pitää kunnanjohtajan — palkata hänet — ja valtuuston ja hallituksen ja tehtäviä ei sillä kunnalla juuri mitään ole, niin se on niitten kuntalaisten kunnallisvaaleissa ilmoittama tahto, että näin on. Minusta kysymys tulee tänne valtion päättäjille: tuummeko me valtionosuuksilla tällaisen järjestelmän ylläpitoa vai uskallammeko täällä tehdä sellaista, ettei ole 311:tä kuntaa vaan olisi vähemmän? Minä en ole pakkoliitosten kannalla mutta en myöskään tarpeettomia kunnanjohtajia lähde puolustamaan, sitä, että ne pitää pitää valtion rahoilla pystyssä.

Sitten vielä se, että kyllä tämä elinkeino, elinvoimaisuus ja elinkeinopolitiikka kaikkienlaan on laaja-alainen kysymys, siihen kuuluvat kaavoitukset, asumiset, palvelut monelta osin. Kyllä se on niiden kuntalaisten etu, että se kunta on erittäin aktiivinen myös elinkeinopolitiikan, elinvoiman kehittämisen ja sitten tämän koulutuksen [Puhemies koputtaa] kehittämisen osalta.

15.37 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Heinäluoman käyttämän puheenvuoron innoittamana hieman ihmettelen tuota hänen kantaansa demokratian toimivuuteen. Kyllä se on totta, mitä on sanottu näistä kuntayhtymistä. Kun siellä kunnanvaltuustoon valitaan vaalien jälkeen kuntayhtymien edustajat, ne menevät kyllä niin monen mutkan kautta, että ei siinä kyllä oikeastaan demokratiasta ole kovin paljoa jäljellä. Käytännössä, niin kuin kotimaakunnassanikin, sinne valitaan suurimpien kuntien edustajat, ne vahvimmat vaikuttajat, joilla on suuria taloudellisia intressejä, ja sitten pienemmän kunnan edustajat joutuvat kyllä nuolemaan näppejään siellä — kahviakin saa tietysti juoda, jos mieli tekee.

Mutta, edustaja Heinäluoma, joka edustatte ylhäältä johdettua yhteiskuntaa parhaimmillaan, ymmärrän sen teidän huolenne siitä suuresta asiasta, että päätösvalta valuu tuonne

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

maakuntiin. Nimenomaan elinkeinopolitiikassa on niin, että ei enää ministeriössä päätetään asioista vaan päätösvalta siirtyy sinne, missä ihmiset ovat. Eikös se ole tämän Thukydideen aikanaan Kreikassa keksimän demokratian syvin ydin: useimmat päättävät ihmisten asioista mahdollisimman lähellä sitä, missä ihminen elää. Tämähän ymmärtääkseni on demokratian syvin ydin, ja en jaksakaan ymmärtää, minkä takia tämä olisi uhka.

Tänä päivänä se uhka on juuri näissä kuntayhtymissä, joissa demokratia on niin monen mutkan takana, että demokratiasta ei juuri tuoksua siellä käytävillä ole. Näin ollen toivoisin, kun kerran käymme tätä periaatekeskustelua nyt tässä, että tunnustettaisiin kuitenkin nämä tosiasiat, koska se kuitenkin pitemmän päälle on se ainoa oikea tie.

Senkin, että elinkeinopolitiikan rahoista päättäminen siirtyy maakuntiin, minä näen mahdollisuutena. Kyllä maakunnassa varmasti on paljon, paljon enemmän viisautta nähdä, mikä elinkeinopoliittinen ala vetää, mikä ei vedä, ja voidaan tällä keinoin sopia asioista ja kehittää sitä paikallista elinkeinoelämää tehokkaasti joka puolella. Kyllä se ministeriö on jostakin Ilomantsin näkökulmasta turkasen kaukana, ja jos se on paikallinen maakunnan hallinto, joka sitä hoitaa, ja siellä ne kyseiset tuttavat virkamiehet, joiden luona on helppo käydä — jos Ilomantsista lähdetään ministeriössä käymään, siinä menee toista vuorokautta ennen kuin asia on hoidettu, ja pääseekö sittenkään, riippuu siitä, onko suurilla johtajilla kalenterissa aikaa.

Toivoisin, että tätä keskustelua käytäisiin tosiseikkapohjalta. Jos joku Helsingin kaupungin pormestari Vapaavuori on huolissaan vallan kapenemisesta ministeriössä, niin toki hänen näkökulmastaan ymmärrän, miksi hän siitä huolissaan on, koska jos päätösvalta siirtyy maakuntiin, sieltähän lähtevät rahatkin ja keskitetyn vallan ote heikkenee. Tämä ymmärtääkseni edustaa myös sitä sanomaani, demokratian syvintä ydintä, ja toivotan sen lämpimästi osaltani tervetulleeksi.

15.40 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Täällä eduskunnassa on mukava keskustella kunta-asioista, koska niin monet kollegoista ovat oman alueensa kuntapäättäjiä ja varsinkin monet heistä vielä kokeneita sellaisia. Ja on mukava huomata täällä myös se, että me jaamme laajasti yhteisen näkemyksen siitä, että nykyiset kuntayhtymät muodostavat jonkunlaisen demokratianielun, demokratiavajeen, perusrakenteensa sisällä olevan logiikan kautta, kun edustetaan samaan aikaan kuntaa, edustetaan samaan aikaan puoluetta ja sitten tällä porukalla kokoonnutaan yhteen: välillä ollaan oman puolueen edustajia, välillä ollaan oman kunnan edustajia, jossain siinä välissä myös oman kunnan kuntalaisten edustajia. Mutta jos siirryttäisiin maakuntamalliin suorien vaalien kautta, niin edelleenkin nämä oman kunnan ihmiset, niin kuin edustaja Kankaanniemi viittasi, odottaisivat oman kunnan päättäjältä määrätietoista oman kunnan kuntalaisten palveluiden turvaamista ja heidän asioidensa ajamista. En usko, että se kuitenkaan katoaa. Jos verrokkia haetaan vaikka tästä parlamentaarisesta järjestyksestä, eduskuntatyöstä, niin tässä on samantyyppinen logiikka: varmaan meillä monella kansanedustajalla on omalta alueeltaan kuntalaisten toimesta paineita tuoda sille omalle alueelle.

Haluan kiinnittää huomiota siihen, mihin edustaja Heinäluoma viisaasti viittasi. Jos synnytetään Suomi, missä ovat maakunnat, joille annetaan tehtäviä — jonkun verran myös ehkä tuotetaan mutta ennen kaikkea hallinnoidaan, sitä hallinnon riemua meille nyt tarjotaan — jatkona varmasti on ammatillisen koulutuksen siirtäminen näille kuntayhtymille. Edustaja Kankaanniemi viisaasti viittasi siihen, että jo nyt annetaan kasvupalvelu- ja muita tehtäviä, jotka tekevät tästä varsinaisen möhkäleen. Eikö tämän kehityksen jatkona ole se,

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

että pienille kunnille ei jää tehtäviä ja pikku hiljaa niiden kilven kiillottamisten jälkeen näille pienille kunnille ei myöskään jää enää kuntaa? Lopputulemana on se, mitä niin moni yrittää juosta, karhua polulta, karkuun: pienten kuntien siirtyminen historiaan perinnetoiminnaksi ja Suomen suurkuntien syntyminen. On niitä suurkuntia sitten 40 tai 100, niitä on paljon vähemmän kuin 300.

15.43 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Olen peräänkuuluttanut sitä, että tämän uudistuksen yhteydessä pitäisi avoimesti kertoa, mitkä ovat vaikutukset kuntien kannalta. Nythän tavallaan valokeila vain pannaan maakuntahallintoon ja sanotaan, mitä kaikkea hyvää ja kaunista sinne syntyy, mutta ei kerrota, mikä tulee olemaan kuntien todellisuus. Ennusteeni on, että se tulee olemaan katkeraa kalkkia, kun se tulee sitten lähivuosina ihmisille avautumaan.

Kun puhutaan demokratianäkökulmasta, niin siinä voi esittää perusteltua kritiikkiä kylä tänne kuntahallintotoimintaan, mutta pitää muistaa, että ei kaikki toiminta ole siellä kuntain liitossa. Meillä on edelleenkin vanhustenhoito, jota kunnat suurelta osin tekevät itse, myös perusterveydenhuolto on monien kuntien käsissä. Nyt kaikki tämä siirtyy maakuntiin.

Sitten tulen tähän hallintonaikokulmaan, joka on tässä nyt vähän vaillinaisesti avattu maakuntahallinnon osalta. Pyydän tutustumaan hallituksen esityksiin tältä osin, katsomaan, mikä on se demokratia maakuntahallinnossa, kun päätetään esimerkiksi terveydenhoidon asioista. [Ville Vähämäki: Uuteen valmisteluun!] Siis eihän se niin ole, että sinne tulee kansanvaltaisesti valitut päätöksentekijät, vaan sehän on rakennettu sillä tavalla, että sinne pitäisi oikeastaan valita virkamiehiä ja talouden osaajia, jotka tekevät päätökset. Maakuntavaltuustot saavat hyväksyä jonkun yleisen strategiapaperin, jossa on viisi kaunista ja kymmenen hyvää, mutta ne yritetään pitää erittäin kaukana todellisesta päätöksenteosta, joka on sitä, millaiset palvelut meillä on Viitasaarella, esimerkiksi, tai Iisalmessa. Ei halutakaan, että yhteiskunnallinen päättäjä, kansalaisten valitsema päättäjä, tulee sanoamaan, miten palvelut tehdään, vaan halutaan, että siinä on tällainen virkamiesajattelu taustalla, ja itse voisin kuvitella, mikä tässä on perimmäinen motiivi. Kyllähän perimmäinen motiivi, oletan — en tiedä, mutta oletan — ja lähtökohta on, että kun päätöksenteko viehdään kauemmas kansanvallasta tässä maakuntahallintoversiossa, mitä tulee sosiaali- ja terveyspalveluihin, niin palveluiden keskittäminen on helpompaa. Jostainhan ne luvut säästöt edes sinne suuntaan pitäisi syntyä, ja siitähän sitä syntyy, kun lakkautetaan syrjäseuduilla palveluita. Ja jotta se voidaan tehdä, niin ei sitä tehdä maakuntavaltuustossa, vaan päätöksenteko pitää osoittaa valikoidulle porukalle, jossa ei äänestäjän ääni liikaa kuulu.

Olen ihmetellyt sitäkin, että tätäkään ei ole avattu täällä salissa, ja olen ihmetellyt sitä, että kaikista maailman puolueista keskusta tekee tällaisen ehdotuksen, josta voi nähdä, että siinä on sisäänrakennettu palveluiden keskittämisen logiikka. [Puhemies koputtaa] Voi parun määrää, mikä tästä lähtee liikkeelle, kun todellisuus [Puhemies koputtaa] neljän vuoden sisään selviää.

15.46 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Siitä olen täysin samaa mieltä edustaja Heinäluoman kanssa, että raha tässä nyt ratkaisee. Rahaa näillä näkymin maakunnille ei tule edes alkuvaiheessa riittävästi, ja se johtaa siihen — niin kuin käytiin tässä taannoin asiakasmaksuista keskustelu — että asiakasmaksut nostetaan täyteen tappiin eikä anneta kellekään minkäänlaisia helpotuksia, koska ne rahat tarvitaan maakuntaan. Siitä huolimat-

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

ta tällä rahoitusmallilla monen maakunnan rahat loppuvat lokakuussa. Mummomme ja vaarimme on hoidettava vuoden loppuun asti, ja tulee aukko, jota ei velalla voida pitkälle hoitaa. Silloin valtio joutuu maksamaan... [Eero Heinäluoma: Ei maakunta saa ottaa velkaa!] — Joo, maakunnalla kun ei ole verotusoikeutta, niin eihän se oikein voi velkaa ottaa, sillä kuka sitten maksaa sen velan. — Tässä ajaudutaan kyllä siihen, että palvelut heikkenevät, ja totta kai ne heikkenevät. Niin kuin tämä hallitus on ajanut alas — mistä äsken keskusteltiin — oikeuslaitoksen paikat, lisämet ja muut, ja sama kehitys tulee, mutta päätöksen kyllä tekee maakuntahallitus ja maakuntavaltuusto, eivät virkamiehet. En minä usko, että sitä päästetään siihen. Sen tähden minulla ei ole kauhean suurta intoa mihinkään maakuntahallintoon mennä, koska siellä joutuu tekemään näillä näkymin vain kielteisiä, vain ikäviä päätöksiä: lakkautetaanko Kinnulasta vai Luhangasta vai Multialta ne palvelupisteet, mitä siellä on, siirretäänkö se vanhus toiselle puolelle maakuntaa vai mitä hänelle tehdään. Tämä on semmoista peliä, johon tämä saattaa johtaa ja todennäköisesti johtaa rahan takia.

Arvoisa puhemies! Tästä sosiaalidemokraattien rivien välistä luettavissa olevasta suurkuntamallista — 50—70:kö tässä nyt sanottiin, eihän se ollut edes piilossa oleva vaan se on avoin — kysyn vain: minkälaista demokratiaa on Kainuussa, jos Kainuu on yksi kunta, tai kuinka monta kuntaa teidän mallissanne jää meille Keski-Suomeen, ja toteutuuko siellä syrjäkylien asukkaiden ja äänestäjien tahto päätöksenteossa? Tämä ongelma meillä on olemassa ihan koko ajan.

Oikeastaan se ongelma, mistä tässä pitäisi keskustella, on Helsinki ja Uusimaa, joka tässä mallissa on se kaikkein vaikein ja kaikkein hankalin toteuttaa. Ei se pormestari Vapaavuori ihan metsässä ole, kun hän tätä mallia arvostelee. On tämä Helsingin kannalta ongelmallinen. Mutta kyllä sosiaalidemokraattien suurkuntamalli on täysin kelvoton Suomen oloihin, ja etäisyydet, väestökehitys ja väestön määrä eri osissa maata johtavat aivan karmean tilanteeseen, jos mennään sille mallille. [Mika Karin vastauspuheenvuoropyyntö]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tässä on listalla yksi pyydetty puheenvuoro, ja nyt pyydettiin vastauspuheenvuoroa. Josko mennään järjestyksessä: edustaja Hoskonen ja sitten aivan ehdottomasti edustaja Kari.

15.49 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Heinäluoma ehti juuri poistua tuonne kahvilan puolelle. Olisin hänelle sanonut, kun hän maalaili tummilla väreillä maakunnan tulevia näkymiä, että jos häntä nyt yhtään se lohduttaa — toivon mukaan korkeasti arvostamani edustaja Kari kertoo nämä terveiset kollegalleen Eero Heinäluomalle — niin jos se maakuntauudistus vaikka menisikin läpi, mitä suuresti toivon, niin Pohjois-Karjalassa ainakin ollaan jo valmiina. Meillä alkaa hallinto olla lähes valmiina siihen koetelemukseen, mikä edessä on. Jos te sitä pelkäätte, niin voin sanoa teille, arvoisat edustajakollegat siellä salin vasemmalla laidalla, että turha on teidän pelkonne, älkää sen takia öitänne valvoko. Kyllä se homma hoituu siellä.

Sen pelko, että päätösvaltaa hajautetaan ihmisten lähelle — minun päähäni ei kyllä millään mahdu Eero Heinäluoman ajatus siitä, että tässä menisi jokin väärin. Onko sitten se vaihtoehto, mitä te esitätte, että keskitetään kaikki yhteen paikkaan, jossa yksi suuri johtaja päättää? Sekö se on teidän ajatuksenne? No, se on sosialismin yksi suurimpia ajatuksia, että yksi suuri johtaja tietää kaiken ja loput on sitten luojassaan. Paikallinen ihminen ei siinä voi enää yhtään mitään.

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

Nyt kun me saamme tämän maakuntahallinnon ja vapaat vaalit aikaiseksi, niin kyllä se on aivan varmasti monin monin verroin suurempi ja arvokkaampi asia kuin nykyinen kuntayhtymämalli, jonne todella saattaa hukkua. Jokainenhan voi omassa kotikunnassaan tehdä gallupina tämän kyselyn. Kysykääpä, kuinka moni kuntalainen, kadunmies, tietää vaikka koulutuskuntayhtymän taikka keskussairaalakuntayhtymän edustajan omassa kunnassaan. Kyllä me sen tiedämme omassa maakunnassamme, totta kai me tiedämme, mutta kysykääpä kadunmieheltä. Menkääpä paikalliseen leipomobaariin ja kysykää herra Virtaselta, joka istuu siinä, kun menee sisälle, ensimmäinen herra oikealla — olkoon hän vaikka herra Virtanen — kysykääpä siltä herra Virtaselta, kuka on tämän minun kotikuntani edustaja siellä koulutuskuntayhtymässä ja keskussairaalakuntayhtymässä. Uskallan luvata pulakahvit, jos se ensimmäinen henkilö tietää sen — edellyttäen, että joku edustaja ei ole sinne järjestänyt henkilöä, joka sen sitten oikeasti tietää. Mutta paikallisesti tunnen, että ne ihmiset eivät tiedä niistä edustajistaan yhtään mitään, mutta jos vaalit tulevat, niin varmasti tietävät. Tässä on se ylhäältä johdetun yhteiskunnan ja demokraattisesti johdetun yhteiskunnan iso ero. Siinä on se iso juttu.

15.52 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kankaanniemi taitaa kohta saada mitalin tästä väärinymmärtämisen lahjasta. En tiedä, mihinkä tuulimyllyyn lepakko tarttui, kun sanoitte, että olisin ehdottanut jotain suurkuntamallia. Kuvasin lähinnä sen, mitä teidän leipomanne taikina on tuottamassa. Tämän uudistuksen kautta syntyy tilanne, jossa kunnat menettävät tehtäviä, jossa riskinä on, että Suomeen syntyy kuntia, joilla ei ole enää sellaisia tehtäviä, että myöskään elinvoiman osalta kunnat täyttäisivät tämänkään lain, jota nyt käsittelemme, ikään kuin peruslukuja, onko kunta elinvoimainen vai ei. Sitä tämä keskustelussa oleva hallituksen esitys koskettelee. Ja tämä osin filosofinen keskustelu, jota nyt on käyty, kuvaa hyvin sitä, että jos sote Suomeen syntyy, palvelut keskittyvät ja johtaminen ja järjestämisvastuu keskittyvät maakunnille ja kuntien nykyiset tehtävät alkavat pikkuhiljaa hiipumaan alta pois.

Nämä luvut, joita käytin, ovat niitä lukuja, joita julkisessa keskustelussa nykyiset hallituspuolueet ja entisetkin hallituspuolueet, kuten esimerkiksi perussuomalaiset, ovat eri yhteyksissä kommentoineet joko omina ajatuksinaan tai toisten ajatuksina. Nämä ajatukset eivät tulleet sosiaalidemokraateilta.

15.53 Ville Vähämäki ps: Puhemies! Haluaisin tähän keskusteluun nostaa ainoastaan yhden luvun, ja se on vanhainkotien vuodepaikat, joita oli 10 200 kappaletta vuonna 2013, 9 490 kappaletta vuonna 2015, viime vuonna niitä oli 7 500 kappaletta ja budjetin mukaan ennusteen mukaan vuonna 2019 näitä vanhainkodin vuodepaikkoja on 5 000 kappaletta. Eli siis muutamassa vuodessa, viidessä vuodessa, vanhainkotien vuodepaikat puoliintuvat. Tämä on se todellisuus, ja nämä ovat niitä päätöksiä, mitä sitten maakuntahallinto joutuu tekemään. Totta kai, kun tällaisia päätöksiä tehdään etäällä, on paljon helpompi sanoa, että no, otetaanpa sieltä jostain kehyskunnasta ne vuodepaikat pois ja keskitetään niitä tänne maakuntahallinnon keskuspaikkaan. Siis maakuntahallinnossa ja kuntahallinnossa ne sinne valitut edustajat ovat todella hankalien päätösten edessä, ja ei tämä kehitys mikään toivottava ole. En minä voi käsittää tätä, miten näin nopealla aikavälillä ollaan vähennetty puoleen vanhainkodin vuodepaikat.

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

15.55 Toimi Kankaanniemi ps: Herra puhemies! Vielä lopuksi totean, että sosiaalidemokraattinen kansanedustajaehdokas Tuomas Kurttila, joka lapsiasiainvaltuutettuna tunnetaan, esitti, että peruskoulujen toimintaluvat tavallaan päätettäisiin valtion toimesta. En tiedä, olisiko se opetusministeri, joka päättäisi, kuinka monta koulua on jossakin Saarijärven kaupungissa tai ehkä Jyväskylässä, jossa hän itse taitaa asua. Siellä yhdestä kyläkoulusta, tai kaupunginosakoulusta, nyt on kova kiista. Eli onko tämä sitten sosiaalidemokraattien linja, kun te kovasti puhutte lukioiden ja toisen asteen ammattikoulujen päätösvallan siirtämisestä maakunnille? Minä en näe sitä ihan mutta ymmärrän lukioitten osalta sen, että kun esimerkiksi meidän omassa maakunnassamme on vielä onneksi lukuisa määrä lukioita, jos ne siirrettäisiin maakuntahallinnon sisään, niin saattaisi olla, että jos maakuntavaltuustoon tulisi kokoomus- ja sosiaalidemokraattijohto, niin siellä lakkautettaisiin melkein kaikki, niin kuin Jyväskylässä on tehty kaupungin osalta, yhdistetty kolmeen valtavaan kouluun. Sen tähden nämä peruskunnat nyt eivät halua siirtää, enkä minäkään ole halukas siirtämään, lukioita maakunnalle.

Ammatillinen koulutus on aika harvoilla paikkakunnilla, ja se on maakunnan laajuista, eli sen siirtäminen sinänsä voisi olla hyvinkin perusteltua, ettei olisi koulutuskuntayhtymää maakuntahallinnon rinnalla. Siinä on tarta pä tarta, jos niin sanoisi. Mutta tässä yhteydessä sitä ei olla tekemässä, ja en tiedä, ollaanko joskus tekemässä.

Mitä sitten tulee yleensä tähän tehtävänjakoon, minusta on aivan selkeä malli, että peruskunta vastaa niistä lähellä ihmisiä olevista julkisista tehtävistä, joiden toteuttamiseen ja ylläpitämiseen se onärkevin taso päättäjänä ja rahoittajana. Sitten ovat nämä laajempaa väestöpohjaa edellyttävät toiminnot, esimerkiksi terveydenhuolto — sosiaalitoimi ei välttämättä, mutta terveydenhuolto kaikkienensa — ja onärkevää, että se kootaan maakunnittain. 18 on aika hyvä määrä.ärkevempi olisi vähän pienempi määrä, mutta tähän on nyt tässä menty. Sitten on vielä valtakunnan taso, jossa sitten luodaan puitteet ja eräät toiminnot on esimerkiksi erikoissairaanhoidon osalta keskitetty vain muutama paikkaan. Tällainen kolmiportainen malli on taloudellisesti, [Puhemies koputtaa] toiminnallisesti ja ihmisten turvallisuuden kannalta kaikkein paras.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 280/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta ja laiksi valtiokonttorista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 281/2018 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 281/2018 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

9. Hallituksen esitys eduskunnalle vastavuoroisista puolustushankinnoista Suomen ja Amerikan Yhdysvaltojen välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 274/2018 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 2/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 274/2018 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuksesta Tenojoen vesistöissä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 287/2018 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 20/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 20/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Nyt yleiskeskustelua — edustaja Eestilä on tässä ensimmäisenä.

Keskustelu

16.00 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Itsekin painoin äsken nappia eli en tiedä, mikä häiriö täällä oli.

Tämä hallituksen esitys on erittäin hyvä. Se on siinä mielessä jopa historiallinen esitys, että hallituksen esitystä kannattavat kaikki valiokunnan jäsenet, sitä kannattavat kaikki paikalliset kalastajat, asukkaat Utsjoella. Yhteistyön saumaton edistyminen on kyllä historiallinen asia, sillä yleensä Tenojoen kalastukseen liittyy monenlaisia, perusteltuja intressejä eivätkä ajatukset aina mene yhteen. Mutta tämä on kansalaisten ja kalastajien kannalta sen takia tärkeä, että nytten kahdeksi vuodeksi tällä lailla pidetään luvanmyynti ely-keskuksilla, joissa siitä on kokemusta ja jotka ovat harjoitelleet käytännössä, koska ei ole niin yksinkertaista näitä järjestelmiä panna pystyyn niin, että ne toimivat. Siinä mielessä pidän hyvänä, että kun valiokunta kävi vierailulla viime kesänä Utsjoella ja otimme tämän siellä puheeksi, niin sitten ely-keskuksen ja lainsäädännön kautta ollaan päädytty tähän. Tämä on se tie, miten yhteisesti asioita pitää hoitaa.

16.01 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Kiitos, että sain tämän puheenvuoron nyt kuitenkin käyttää, kun tekninen vika oli äsken, mikä hyppäsi tämän puheenvuoron ylitse.

Elikä tässä Tenojoen sopimusasiassa kysymys onkin käytännössä kalastuslakiin liittyvistä asioista. Kalastuslain ongelma on se, että kalatalousalueet ovat nytten toiminnassa 1.1.2019 alkaen, mutta käytännössä kalatalousalueiden organisoinnit ovat vasta alkaneet ja kaikki organisointisysteemit ovat kentällä vielä aivan sekaisin. Siellä on todellakin todella

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

paljon töitä vielä edessä, ja esimerkiksi Utsjoen alueella ei kalatalousalue olisi missään nimessä voinut alkaa tätä toimenpidettä vielä edes hoitamaan.

Mennään vielä tähän kalastuslakiin. Kalatalousalueiden pitäisi alkaa nyt pyörimään, eivätkä organisaatiokysymykset ole ilmaisia. Kalastuspuolella rahatilanne on todella huono, ja ongelma on todellakin se, että näitä määrärahoja, kalastonhoitomaksuja, ei ole saatu kerättyä läheskään niin paljoa kuin mitä olisi ollut tarve. Nyt sitten mietitään, olisiko ministeriöllä, valtiolla, mahdollisuutta jotenkin tulla taloudellisesti auttamaan tätä tilannetta, niin että kalatalousalueet pääsevät oikeasti toiminnassa pyörimään siinä mittakaavassa kuin tässä kalastuslain valmisteluvaiheessa on ollut tarkoitus.

Sitten menemme vielä Utsjoelle ja tähän kalastuslakiin. On erittäin hyvä asia, että 10 § -asia on nyt kuitenkin tältä osin työn alla, tosin kalastuslaki laajemminkin olisi pitänyt ottaa vielä tällä vaalikaudella käsittelyyn muun muassa ihan näitten raha-asioitten takia, koska me olisimme todellakin tarvinneet rahoja kalatalousalueitten uudelleenorganisointiin.

Sitten vielä tähän Teno-sopimukseen. Ensimmäiset kaksi kamalaa kesää ovat ohitse, ja nyt näyttää, että pikkuisen on parannusta saatu aikaiseksi. Ensi kesälle on nyt jo toiveissa, että siellä saadaan muutamaa pientä asiaa vielä myöskin kehitettyä eteenpäin, mutta joka tapauksessa Tenon matkailu on todella pahassa tilanteessa, ja sen takia toivonkin, että nyt sitten valtion muilla toimenpiteillä, muun muassa Metsähallituksen toimenpiteillä, pystytäisiin auttamaan Utsjoen kuntaa ja voitaisiin jotenkin tätä lain epäonnistunutta järjestelyä kompensoida kunnalle, niin että kunnan matkailu ei tästä kärsisi niin paljoa kuin mitä se on nyt kahden viime kesän aikana joutunut kärsimään.

16.04 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Halusin puheenvuoron käyttää oikeastaan ikään kuin alleviivatakseni sitä parlamentaarista, yhteistä näkyä tämänkin asian käsittelyssä, ja on hyvä, että nämä Tenon asiat koetaan yhteisiksi — ne eivät ole pelkästään Lapin asioita tai pelkästään hallituksen asioita vaan eduskunnan asioita.

Viikonloppuna keskustelin kahden Tenon kalastajan kanssa, paikallisen ihmisen kanssa, täällä Etelä-Suomessa — oli sellainenkin mahdollisuus — ja jälleen kerran tuli hyvällä tavalla esiin se, että Suomella on mahdollisuus itse etsiä ratkaisuita meidän yhden keskeisen, hienon matkailukohteen, rajajoen ja alueen asukkaille myös elinkeinonlähteen osalta.

Toivon, että tässä aika ajoin matkailijalle ja varmaankin paikallisellekin Suomi—Norjamaaottelulta näyttävälle tilanteelle tulee tuloksia, joissa suomalainen, saamelainen, paikallinen ihminen, asukas ja matkailija ovat sitten voittajia.

Ja tällä osaltani voin itsekin olla tyytyväinen hallituksen esitykseen ja tässä tapauksessa vielä valiokunnan yhteiseen mietintöön.

16.05 Markku Eestilä kok: Arvoisa puheenjohtaja! Kuten edustaja Kari täällä totesi, tämä on se tie, miten Tenojoen sopimuksia yleensä ja kalastuslakia pitää käsitellä: yhdessä, parlamentaarisesti haetaan sitä pienintä yhteistä nimittäjää, mikä tyydyttää eri osapuolia.

Tässä Teon kalastusmatkailussa ja lupien myynnissä on se ongelma, kun nyt tämä uusi rajajokisopimus tuli, että meillä netistä pitää kaikkien varata nämä luvat ja tulee kova kilpailu ja välittömästi ne on yleensä myyty. Tämä on aiheuttanut sen — kun ne pitkäaikaiset Tenon kävijät, useasti vähän ikääntyneemmät miehet tai naiset, eivät sitten välttämättä hallitse näitä nettipelisääntöjä — että monet ovat ikään kuin lyöneet hanskat tiskiinkin, että he ei-

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

vät enää Tenolle mene. Ja tämä surettaa matkailuyrittäjiä, se surettaa niitä kansanedustajia, jotka näkevät tämän Tenojoen suurena turistikohdeena.

Tämä on se ongelma, että mitenkä me pystyisimme järjestämään tämän lupien myynnin niin, että se olisi helpompaa, niin kuin ennen, että voi mennä, milloin haluaa, ja miten me saisimme kiintiöt, joiden kautta voidaan arvioida ja hallita sitä, kuinka paljon kalastetaan. Ja sitten aina, kun me Teno-sopimuksesta puhumme, pitäisi kiihkoilematta ymmärtää, että siellä on paikallinen väestö, siellä on kalastusoikeuden omistajat, siellä on erityisperusteisten kalastusoikeuksien omistajat, jotka ovat kiinteistörekisteriin merkittyjä. Näitä kiinteistöjä omistavat paikalliset ja sitten kuka tahansa Suomen kansalainen tai kuka tahansa, ja missä on semmoinen laki, että kiinteistörekisteriin merkityt oikeudet ovat alisteisia sille, missä ihminen asuu? Suomi on yhdenvertainen ja tasa-arvoinen maa.

Edustaja Kari, aivan oikein, teidän lähestymiskulmanne on hyvä. Te esitte, että nämä pitää yhdessä ratkaista. Tenon kalastukseen liittyy viisi perustuslaillista oikeutta, jotka pitäisi punnita vastakkain kiihkoilematta ja katsoa, mitenkä nämä kalastukseen liittyvät asiat Tenolla järjestetään. Minun mielestäni tähän pitäisi valita tai perustaa ehkä viisihenkinen työryhmä, jossa on juridista osaamista, valtiosääntöoikeudellista osaamista, paikallisten kalastajien edustus, saamelaisedustus ja sitten kiinteistönomistajien edustus. Näitä asioita ei voi ratkoa minun mielestäni eikä kokoomuksen mielestä sillä tavalla, että me annamme jotakin hyvää jollekin vain, koska on kiva antaa. Ei se ole juridinen peruste. Eli tässäkin asiassa pitää olla jalat maassa, katse kaukana ja pää viileänä, että pystyy juridisesti ja valtiosääntöoikeuden ja perustuslain näkökulmasta rakentamaan semmoista ratkaisua, että loppuu tämä loputon kina siitä, kenelle oikeudet kuuluvat ja pitääkö minun saada oikeuksia ottaa toisen kustannuksella. Eihän se ole terve tapa. Se vie juuri siihen suuntaan, mihin ei pitäisi viedä.

Tämä hallituksen esitys on esimerkki siitä, miten asioita pitää hoitaa: yhteistyöllä kansanedustajien kanssa, virkamiesten kanssa ja paikallisen väestön kanssa. Se tie vie perille.

16.08 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Tenojoki oli viime kesänä todella hiljainen. Siis sen veden päällä oli hyvin hiljaista, eliikkä siellä ei todellakaan ollut kalastajia. Siellä veden alla olisi ollut kyllä todella mahdollisuus kalastaa, siis vedessä oli paljon lohia nousemassa, eliikkä sinne olisi kalastajia sopinut kyllä todella paljon paljon enemmän, ja varmasti joen tuotto olisi pysynyt lähes siinä määrässä, mikä oli tavoitteenakin.

Eliikkä tilanne on nyt se, että Tenon matkailu on nyt sitten romahtanut todella alas. Se ei ole ollut kenenkään tavoite eikä toivomus, ja siitä asiasta on tässä eduskuntakeskustelussa tullut hyvä mieli, että kaikki ovat oikeasti toivoneet, että jotakin me siellä saisimme tehtyä, että Tenon matkailua ja Tenon kalastusta saataisiin Suomessa kehitettyä todella paljon eteenpäin.

Norjan puolellahan on lupia jäänyt jopa iso määrä myymättä, koska ei siellä ole Tenolle mitään isompaa painetta. Siellä on paljon muita lohijokia, joissa matkailua voi kehittää ja viedä eteenpäin ja on myöskin asiakkaita. Mutta meillä täällä Suomessa Teno on todella merkittävä ja tärkeä asia, ja totuus on se, että Suomen neuvottelijat epäonnistuivat täydellisesti Tenojoen neuvotteluissa sopimusta laadittaessa. Nyt meidän ei auta mikään muu kuin odottaa muutama vuosi, että meillä on edessä seuraavat sopimusneuvottelut, ja lähteä sen jälkeen hyvissä ajoin rakentamaan uutta sopimusta sille mallille, että muun muassa edustaja Eestilän mainitsevat asiat otettaisiin riittävästi huomioon ja me saisimme meille

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

kaikille, jotka haluamme Tenolla kalastaa, mahdollisuuden päästä sinne kalastamaan ja sitten Utsjoelle myöskin matkailutuloja tästä asiasta.

16.10 Markku Eestilä kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä rajajokisopimushan on tiukkuudessaan laadittu sen takia, että jokaisella on ympäristövastuu ja tämä ympäristövastuu koskee myös kalakantoja, ja sen takia tähän Tenon sopimukseen ja tiukkoihin lainsäädännön rajoituksiin mentiin, että kalakantaa saataisiin elvytettyä. Ongelma on juuri se, että kun siellä on 30 eri kalakantaa ja ne ylös menevät kalakannat tulevat alkukesästä, niin jos kalastuspaine silloin on kova, niin silloin tapahtuu juuri se, mitä me pyrimme korjaamaan, että se kutupotentiaali Iesjoessa ja Kaarasjoessa ja siellä pystytään täyttämään. Se oli koko tämän sopimuksen yksi tarkoitus. Sitten meillä on tiettyjä sivujokia, joissa se asia on kunnossa.

Nyt eduskunta antoi määrärahan, 400 000 euroa muistaakseni, että me panemme kontrollin siihen, kuinka paljon siihen nousee lohta, ja kun me tiedämme, kuinka paljon sitä nousee, niin silloin on paljon helpompi näitä sääntöjäkin lähteä rukkaamaan uusiksi ja kalastuspainetta uusiksi. Pitää tieteelliseen tutkimukseen perustua kaikkien näiden asioiden, että tiedetään, kuinka paljon kalastetaan.

Minun mielestäni nyt ollaan hyvällä tiellä, ja jos me jaksamme viisi—kymmenen vuotta noudattaa vähän pidättyväisempää linjaa — tietenkin matkailuyrittäjien asemaa pitää koko ajan pyrkiä parantamaan — silloin me tulemme näkemään, että lohikantojen taso nousee, ja se on se perimmäinen tarkoitus koko tällä sopimuksella.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 287/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kalastusalan työtä koskevan direktiivin täytäntöönpanoon liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 291/2018 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 11/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 291/2018 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 301/2018 vp

Valiokunnan mietintö StVM 29/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 29/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

16.13 Pekka Puska kesk: Arvoisa puhemies! Keskustelussa on tänään on ollut monta isoa ja monitahoista asiaa, ja siihen verrattuna tämä tuntuu ehkä pieneltä asialta. Tämä onkin hyvin selvä asia, mutta tausta on yllättävän iso ja monitahoinen.

Se, että tämä on iso asia, liittyy siihen, että kun tässä salissa monta kertaa puhutaan suomalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista, niin tämä yksittäinen asia, tupakka, tappaa noin 3 000—4 000 suomalaista vuodessa, noin 700 000 EU:ssa ja noin 4 miljoonaa maailmanlaajuisesti.

Se, että asia on monitahoinen, liittyy salakuljetusproblematiikkaan, koska yllättävän suuri osa maailmassa poltetuista savukkeista on salakuljetettu. EU:n alueellakin tätä kuvastaa se, että vuonna 2015 yksin EU:n viranomaiset takavarikoivat noin 600 miljoonaa savuketta. Ja mikä on mielenkiintoista, tupakkateollisuus ei suinkaan ole viaton tähän salakuljetukseen, vaan se on monella tavalla ollut mukana. Sitä kuvaa se, että EU-komissio haastoi tupakkayhtiötä joitakin vuosia sitten, ja sen perusteella jättiyhtiö Philip Morris suostui maksamaan EU:lle noin miljardi euroa seuraavan 12 vuoden aikana, mikä osoittaa sen, että ei tässä ihan syyttömiä olla. Tähän salakuljetukseen liittyvät tosiaan toisaalta nämä asenteet, joita kuvaa hyvin se, että Pohjois-Euroopassa on aika hyvä kulttuuri, suhteellisen vähän salakuljetusta, vaikka hinta on aika korkea. Etelä-Euroopassa on matala hinta, mutta siellä on paljon salakuljetusta.

Tämän salakuljetuksen torjuntaan liittyy juuri tämä seurantainstrumentti, jota nyt maailman tupakkakonvention yhteydessä on pohdittu — konventio, jonka Suomi on ratifioinut — ja sen perusteella komissio on nyt tehnyt tämän esityksen, joka on tässä laissa, eliikkä tämä niin sanottu track and trace. Ongelma on se, että teollisuus ei ole malttanut pitää näppejään erossa näistä systeemeistä, ja tästä EU:n parlamentti nimenomaan äänesti muutama vuosi sitten ja torjui komission sopimuksen Philip Morrisin kanssa. Tässä on olennainen kysymys se, onko tämä instrumentti, jonka me olemme nyt hyväksymässä, tosiaan riippumaton tupakkateollisuudesta. Se on teknisesti aika vaikea kysymys, mutta ilmeisesti se on. Ja kun valiokunnassa tästä keskusteltiin, niin päädyttiin tähän olennaiseen lauseeseen mietinnössä, eliikkä valiokunta edellyttää, että kun hallitus tekee asetuksen, niin vähittäismyyntipakkauksissa on yksilöllinen tunnistus, joka on Suomen STM:n antama, ja aitousteikijä on kolmannen osapuolen, teollisuudesta riippumattoman tahon, tarjoama.

Eli mietintö on hyvä ja laki on hyvä.

16.16 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys ja tämä sosi-aali- ja terveysvaliokunnan mietintö ovat erinomaisia. Tupakoinnin haittavaikutukset ovat meidän kaikkien tiedossa, kuten edustaja Puska omassa puheenvuorossaan hyvin kuvasi. Maailmassa tällä hetkellä erilaisia aineita salakuljetetaan maasta toiseen, pyritään saamaan taloudellista voittoa, ja tässä tapauksessa tämän laittoman toiminnan estäminen täl-laisella hyvällä keksinnöllä on todella hyvä asia. Todellakin pitää nämä pakkaukset laittaa sillä keinoin kuntoon, että harmaalle taloudelle ei anneta mahdollisuuksia.

Tupakka sinänsä, totta kai, on haitallinen nautintoaine. Jokainen sen tiedämme. Mutta se on sitten joka tapauksessa vielä haitallisempaa yhteiskuntamme kannalta, että salakuljete-tulla tuotteella savutellaan ja valtiovalta ja yhteiskunta eivät saa siitä kyseisestä tapahtu-masta mitään muuta kuin terveyshaitat, joita sitten potilaat mukanaan kantavat terveyskes-kuksiin ja sairaaloihin.

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

Aivan erinomainen lakiesitys. Toivon hartaasti, että tällä pystytään pikkuisen harmaata taloutta ja tällaista laitonta toimintaa estämään ja nimenomaan niin, että ison päämäärän tässä pitää olla tietenkin se, että pyritään ihmisten terveyttä parantamaan koko ajan ja pääsemään tupakasta mahdollisimman tehokkaasti irti, esimerkiksi Suomessa nyt vaikka ensin.

16.17 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Kun minä 22-vuotiaana vuonna 89 menin Savukosken kuntaan töihin, oli aivan järkyttävää se, että joka toisessa työhuoneessa tupakoitiin. Ne olivat aivan täynnä savua, kunnanviraston melkein jokainen huone, ja minunkin työhuoneeseeni sitä savua tuli todella paljon. Siitä on nytten mennyt aikaa kohta kolmattakymmentä vuotta. Kuinka ihanaa on se, että nykyään ei enää työpaikoilla saa polttaa ja monessa muussakin paikassa me pystymme hengittämään kunnolla.

Kiitoksia, arvostamani edustaja Puska, kun toitte näitä tupakka-asioita jälleen esille. Olette vuosien mittaan tehnyt todella paljon töitä sen eteen, että myöskin tässä asiassa Suomessa on saatu ihmisten terveyttä pelastettua ja autettua eteenpäin. Jokainen toimenpide, joka on auttanut siinä, että ihmiset tupakoivat yhä vähemmän, on aina eteenpäin — kiitoksia. Tämänkin esitys nyt on loppujen lopuksi pieni asia, mutta pienillä palasilla mennään eteenpäin.

Toinen asia, minkä minä haluan tuoda tässä yhteydessä esille, on se, että Suomeen salakuljetetaan tällä hetkellä todella paljon nuuskaa. Sitähän ei Suomessa saa myydä — onneksi sitä ei saa myydä. Ja siitä on käyty myöskin keskustelua, pitäisikö se virallistaa Suomessa, niin että myöskin verotulot tulisivat Suomeen, koska ne verotulot ovat aika huikeat, mitä siitä menee nyt sitten Suomesta Ruotsin puolelle. Mutta kiitos siitä, että nuuska on Suomessa laitton, sillä ei se suotta ole laitton. Terveyshän meille on kaikkein tärkein asia tässäkin nuuska-asiassa, elikkä ihmisille ei pidä antaa turhaan mahdollisuutta alkaa käyttää semmoista, mikä on terveydelle vaarallista.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 301/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi turvallisuustutkintalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 250/2018 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 22/2018 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 250/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

14. Hallituksen esitys eduskunnalle lentoliikenteestä Jamaikan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 184/2018 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 36/2018 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Ensin päätetään liikenne- ja viestintävaliokunnan mietinnön LiVM 36/2018 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä sopimuksesta ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 184/2018 vp tarkoitetun sopimuksen. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 184/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Sopimuksen ainoa ja lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain, tuloverolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 257/2018 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 29/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 23.1.2019 pidettävään täysistuntoon.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi esitutkintalain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 177/2018 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 14/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 23.1.2019 pidettävään täysistuntoon.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annetun lain 2 ja 25 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 249/2018 vp
Valiokunnan mietintö YmVM 18/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 23.1.2019 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 145/2018 vp

18. Kotouttamisen toimivuus

Valiokunnan oma asia O 10/2017 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 6/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 23.1.2019 pidettävään täysistuntoon.

19. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 23.1.2019 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 16.29.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen